

1. Въведение

Необходимостта от областни стратегии произтича от нуждата от йерархична организация на процесите на управление и планиране в България. **Необходимо е разработването на стратегически план за развитие на субрегионално, но надобщинско ниво**, който според новия Закон за регионално развитие да служи като **основа за разработване на плановете за регионално развитие** (на районите за планиране) и да бъде **ориентир** (насока, рамка) за **разработване на общински плановете** за развитие.

Разбира се един план няма право на съществуване, ако е само средство за създаването на друг план и затова екипът, координиращ разработването на стратегията на Сливенска област насочи усилията си към създаването на **процес и структури (секторни и междусекторни работни групи), основани на партньорство**, които могат да бъдат използвани за създаването на какъвто и да е планов документ на областно ниво (в съответствие с конкретните нужди и изисквания на момента) и за консултиране и координация.

Екипът по разработването на Стратегията се постара да постави основите на устойчив процес, който да координира и интегрира планови документи от значение за Областта, които вече съществуват или са в процес на разработване и зад които стоят реални ресурси и действия. В тази връзка **областната стратегия може да служи като ядро** за разработването, актуализацията и оценката на други планови документи и проекти, осигурявайки последователност, съгласуваност и синергия.

Разработената стратегия трябва да се възприема и като **“платформа” за търсене и привличане на ресурси**. Тя може да помогне бързо да се определи какво в дадена програма за финансиране е избираемо, дали вече е определено като нещо необходимо, което трябва да направим.

Стратегията на Област Сливен е опит да се дадат отговори на въпроси, свързани с това, какво може да бъде направено на областно ниво с ресурсите на областните партньори и поради различни причини не се прави на общинско или национално ниво .

Философията на стратегията е свързана с постигането на баланс между различните икономически, социални и екологични аспекти на устойчивото развитие, между различните частни, публични, групови и секторни интереси, между различните равнища - национално, регионално, местно.

2. Процес на разработване на стратегията

Разработването на стратегията активизира местните участници в процеса на развитие. Анализирани са тенденциите в областта през последните години, определени са целите и приоритетите в средносрочен и дългосрочен план. Стратегията включва експертни анализи и становища в направленията човешки ресурси, социална и здравна политика, образование, култура, индустрия, туризъм, селско стопанство, инфраструктура, околна среда, териториално устройство. В процеса се включиха около 90 представители на общинските администрации, на териториалните звена на държавната администрация, неправителствени организации и други институции, отделни представители на бизнеса, организирани в пет работни групи.

Експертна помощ в процеса беше оказана по проект “Партньори за развитие” на Британското министерство на международното развитие, а работните групи бяха координирани и подпомагани от фасилитатори от Областна администрация Сливен.

Етапите на работа следват логиката на стратегическото планиране и включват:

1. Събиране и обобщаване на информация от експерти, представители на различни институции /партньори на развитието/ в 5 работни групи.

2. Анализ на данните, определяне на проблемите и нуждите.

3. Изводи, определяне на стратегически цели и приоритети в областното развитие при търсене на взаимната обвързаност и зависимост, без затваряне и изолиране на секторно ниво с цел постигане устойчивост на развитието.

4. Планиране на мерки и действия за промяна и постигане на ново състояние.

При определяне на стратегическите цели и приоритети за развитие на областта и мерките за постигането им са взети предвид приетите или разработени национални стратегически документи, а именно: Националният план за развитие, Националната стратегия за регионално развитие, Националният план за развитие на земеделието и селските райони, Националният план за действие по заетостта и др.

В стратегията за развитие на Сливенска област са интегрирани съществуващите планови документи, разработени в периода 1999 – 2005 г. в Областна администрация и в общините. В нея са взети предвид още стратегията за развитие на земеделието в Сливенска област, предложена от ОД “Земеделие и гори”, Стратегията за подобряване на здравето на населението в Област Сливен, предложен от Районния център по здравеопазване, инвестиционните програми на ВиК ЕАД, Областно пътно управление и др.

Със заповед на Областния управител, съгласно Методически указания за разработване на Областните стратегии за развитие беше назначена Областна група за стратегическо планиране. В състава и са включени директори на регионални дирекции на държавната администрация и отговорни служители от общинските администрации, координирали разработването на общинските планове за развитие. Областната група за стратегическо планиране след като направи оценка за съответствието на Областната стратегия за развитие с местните приоритети, Националната стратегия за регионално развитие и националните приоритети за развитие по отделните сектори внесе необходимите корекции.

3. Обхват и структура на стратегията

Стратегията за развитие на Сливенска област обхваща следните приоритетни области: човешки ресурси, социална и здравна политика, образование, култура, индустрия, туризъм, селско стопанство, инфраструктура, околна среда, териториално устройство.

Времеви обхват: изпълнението на заложените мерки и дейностите по тях е предвидено да стане в краткосрочен план- до края на 2006 г. , средносрочно – до 2009г. и дългосрочно - до 2015г.

В структурата на същинската стратегия е приета следната йерархия:

Визия – показва как след време бихме искали да изглежда областта

Стратегическа цел- намерение във времевия хоризонт на стратегията, което ще съдейства за постигане на визията.

Специфични цели- конкретни и измерими цели за постигане на стратегическите цели.

Приоритетни цели (приоритети): най-значимите от гледна точка на важност и налични ресурси оперативни цели в изпълнение на специфичната цел.

Мярка: съвкупност от сходни по характер дейности, чрез които се постига определен приоритет.

Дейност: проект или съвкупност от проекти, с определен бюджет, източник на финансиране и отговорните партньори.

4. Обобщен анализ на икономическото и социалното състояние

4.1 Общи данни за областта

Сливенска област е разположена в югоизточна България и заема територия от 3544,066 кв. км., което представлява 3,19% от територията на страната. На юг тя граничи с Ямболска област, на изток – с Бургаска област, на север – с области Велико Търново, Търговище и Шумен, на югозапад – с област Стара Загора.

Географското положение на областта се оценява като благоприятно от гледна точка на възможностите за нейното развитие. В много голяма степен те зависят от възможностите за интегриране на област Сливен със съседните области, както и създаване на предпоставки за общо използване на ресурси и потенциали за развитие.

В административно отношение областта е разделена на 4 общини - Котел, Нова Загора, Сливен и Твърдица, като най-голям град и областен център е гр.Сливен.

В релефно отношение са формирани два района: на север – полупланински и планински, а на юг – равнинен. Климатът е умереноконтинентален със средногодишна температура на въздуха 12.4 градуса по С. Хидроложките запаси в областта не са големи. Основен воден ресурс е р.Тунджа, най-големия приток на р.Марица с водосборен басейн около 7 800 кв.км. От почвените типове най-характерни са карбонатните черноземни смолници, черноземните смолници и излужените черноземни смолници. Полезните изкопаеми, които се добиват на територията на областта са горивно-енергийни ресурси, медни руди, кварцит за динасов огнеупор, кварцит за феросилиций. В момента нямат голямо стопанско значение, поради непрекъснатия спад на този индустриален сектор.

Постоянното население на областта към 31.12.2003г. наброява 213 194 души, което е 2.7% от населението на България. Това поставя областта на 14то място сред 28те области в страната и на 2-ро място в Югоизточния планови регион. Област Сливен се нарежда на 11-то място в страната по гъстота на населението (60,2 д/км²). Делът на градското население е по-нисък от средния за страната (66% срещу 69,8%).

4.2 Състояние на икономиката

В резултат на несполучливата приватизация и реструктуриране на някои водещи индустриални предприятия в областта в периода 1999-2001 г. Сливенска област изостана в своето развитие. От 10-то място по брутен вътрешен продукт на човек от населението през 1999 г., областта заема 26-то през 2000г. Следва да се подчертае, че след 2000 г. е налице **ясна тенденция за растеж на областната икономика**, с темп не-по-нисък от средния за страната. В резултат, през 2002 г. областта заема 23-то място по брутен вътрешен продукт на един жител. Тази благоприятна тенденция се дължи на Преработващата промишленост и най-вече на текстилния отрасъл.

Генерираната от индустриалния сектор брутна добавена стойност след 2000 г. е с тенденция да нараства и да превишава тази създавана в аграрния сектор. Броят на заетите в индустрията в последните години също нараства, но производителността на труда все още е ниска. Необходимо е да се подкрепят високотехнологични отрасли и производства в които се създава висока добавена стойност.

Като резултат от анализа на териториалната структура на икономиката , общините в областта могат да се разделят на 3 групи:

- Сливен - индустриално-аграрна, с най-голямо значение за промишлеността в областта и с голям дял в аграрния сектор.

- Нова Загора - аграрно-индустриална, с най-голям дял в аграрния сектор и със значителен дял в промишлеността
- Котел и Твърдица - аграрни, с тенденция към намаляване дела на индустриалния сектор и повишаване дела на аграрния

Процесът на приватизация е почти напълно приключил. Някой от големите предприятия, с възможности да оцелеят в новите пазарни условия не бяха реструктурирани своевременно и са в тежко икономическо състояние.

Недостигът на инвестиции в областната икономика през последните години е в основата на нейното изоставане. Ето защо политиката за привличане на инвестиции е от първостепенно значение. Следва да се изтъкне като конкурентно предимство на областта, това че тя успя да привлече **значителните чужди инвестиции** – най-вече в текстилния отрасъл, но и в млекопреработването, винопроизводството и др.

Значителният процент приходи и брой на заетите в микро, малки и средни предприятия доказва голямото значение на сектора и необходимостта от набелязване на мерки за повишаване на неговата конкурентноспособност и стабилен растеж.

Проведените по повод разработването на областната стратегия анкети с представители на бизнеса сочат, че от тяхна гледна точка основна пречка пред икономическото развитие е все още свития пазар и понижено търсене на стоки и услуги. Високите данъци, сложните процедури за кредитиране и нелоялната конкуренция са посочени като следващите по важност проблеми. В законодателната сфера като основна трудност се посочва честата смяна на законите и сложните регистрационни режими. Ограниченият достъп до информация за пазара е към дъното на класацията на проблемите, което показва пренебрегване на пазарните проучвания и стратегическото планиране.

В йерархията на информационните потребности на българските предприемачи от сектора на МСП, все още информацията за договорените условия за присъединяване към ЕС не заема достатъчно място.

На настоящия етап на развитие на страната, преобладаващата част от българските фирми прилагат стратегия на ниски цени в процеса на конкуренция на националния и международния пазар. За сега в голяма част от случаите тя е успешна. Стратегиите на ниски цени, обаче не са устойчиви в рамките на глобалната икономика, тъй като винаги съществува някой, който предлага по-ниски цени. Страни с ниски ценови равнища и фирми, прилагачи тази стратегия, се оказват в спирала на намаляваща добавена стойност. Освен това стратегиите на ниски цени затрудняват запазването на човешките ресурси вътре в страната. Ето защо по-добрата стратегия, осигуряваща конкурентни предимства, е въвеждането на иновации. В развитите страни разчитат не само на технологичните предимства, а и на съвременни начини на управление на фирмата, финансиране, маркетинг, обучение на персонала, както и на други фактори. Предимствата им в индустриалния сектор се дължат до голяма степен на добра комбинация от всички тези фактори - елементи на цялостна иновационна система.

Особено внимание трябва да се обърне на последиците от присъединяването на България към ЕС за МСП. Ако своевременно не се отчете необходимостта от насочването на усилия за постигане на конкурентни предимства на основата на намаляване себестойността на продукцията и повишаване на качеството чрез въвеждане на нови технологии, системи за контрол на качеството, сертифициране на произвежданите продукти, подобрен мениджмънт и маркетинг, по-висока квалификация на персонала може да се очакват неблагоприятни последици за МСП, когато те ще се сблъскат със сериозни проблеми. За да устоят на бъдещата

конкуренция мениджърите на МСП се нуждаят още от придобиване на нови маркетингови умения и потенциал за стратегическо планиране. Усилията на местно ниво трябва да бъдат насочени към подпомагане на МСП в тези направления.

Собствениците на множеството дребни фирми съзнават предимствата от обединяването си, но са им известни и неуспешни практики, което ги възпира да работят за подобни инициативи. В някои подотрасли на икономиката, като например: растениевъдство-зеленчуци и трайни насаждения, млекопреработване, месопреработване, производство на чорапи, занаятчийски производства и др. съществуват или се правят опити да се създадат регионални сдружения на производителите.

Уместно би било прилагането на клъстерния подход в областната икономика. Откроява се необходимостта от идентифициране на успешни и свързани помежду си подотрасли и насърчаване на производителите в тях за създаване на регионални клъстери. Този подход има значение и за привличането на външни инвестиции, базиращи се на стратегии за съвместни производства на стоки.

4.2.1 Състояние на индустриалния сектор

Индустриалният сектор е водещ в икономиката на Сливенска област, въпреки, че на него се падат само 16.9 % от предприятията в областната икономика. Заетите лица в индустрията са 15025 или 43.4 % от всички заети в областната икономика. Дълготрайните материални активи, с които разполага са 393349 хил.лв. или 72.9 % от тези на фирмите от нефинансовия сектор през 2003 г. В него е създадена бруто продукция за 402451 хил.лв. или 69.3 % от общата за областта и са реализирани нетни приходи от продажби за 451078 хил.лв. или 49.2 % от общите за областта.

Преработваща промишленост

Най-важният отраслов подсектор е преработващата промишленост. По-важните отрасли на преработващата промишленост са: производство на текстил, текстилни изделия и облекло, производство на хранителни продукти и напитки, производство на машини и оборудване, производство на електрооптично и друго оборудване и др.

Текстилният отрасъл продължава да доминира в индустриалния сектор. От решаващо значение за добрите икономически резултати в текстилния отрасъл през последните години бе появата на крупен инвеститор в лицето на концерн "Миролио", който закупи и оборудва с нови машини едни от най-големите текстилни предприятия в страната, намиращи се в гр. Сливен и гр. Нова Загора. Това е най-значителната инвестиция в областта и една от най-големите в страната.

Производство на хранителни продукти и напитки – е втори по значение отрасъл. Важна предпоставка за неговото развитие са благоприятните условия за селското стопанство на територията на областта. Най-големите производители на вино в областта и едни от най-големите в страната са избите на Домейн Бояр и "Вини" АД Сливен. В гр. Сливен и гр. Нова Загора са основните производители на плодови и зеленчукови консерви в областта. По данни на дирекция "Агростатистика" на МЗГ по събрано и преработено мляко за 2002г. , областта се нарежда на първо място в страната, а за 2003 на второ, което показва нейния голям потенциал в подотрасъл Производството на млечни продукти. В гр. Сливен се намират най-големите предприятия за преработка и пакетиране на ядки и сушени плодове.

Производство на машини и оборудване. В последните години се наблюдава процес на преориентиране към нови производства и успешни опити за реализиране на продукцията на нови пазари.

Производство на електрооптично и друго оборудване е отрасъл с традиции в икономиката на областта. Въпреки неуспешното реструктуриране на водещите предприятия в отрасъла се запазват очакванията за неговото възраждане.

Производство на изделия от неметални минерални суровини. Производството на стъкло, което е традиционно за град Сливен в момента, след обявяването на “Кристал” АД в несъстоятелност продължава в малки фирми.

Дървообработване. Отрасълът се развива добре в национален план. Макар, че в Сливенска област не е добре застъпен има няколко фирми с добри позиции в производството на мебели и обзавеждане на дома и офиса.

Добивна промишленост - добив обогатяване и брикетирание на въглища. В близкото минало въгледобивът, извършващ се в т.н. Балкански басейн, бе един от основните отрасли в областта. Редица икономически фактори наложиха през 90-те години ликвидирание на значителна част от дейността на въгледобивните предприятия- изцяло на територията на Община Сливен и частично на територията на община Твърдица. Отрасълът бележеше непрекъснат спад, но в последните години въгледобивът в община Твърдица постепенно се възобновява .

Строителството е с немалко значение в индустриалния сектор. През 2003 г. в него е произведена бруто продукцията за 48815 хил. лв. или 12.1 % и са реализирани нетни приходи от продажби за 52933 хил. лв. или 11.7 % от общите за индустрията.

Производство и разпределение на електроенергия и топлинна енергия, газ и вода – отрасълът е представен главно от големи фирми-монополисти. Въпреки малкия си брой тези фирми произвеждат около 6.4 % от бруто продукцията и 6.1 % от нетните приходи от продажби в индустриалния сектор за 2003 г.

Преценката по отношение на конкурентноспособността на продукцията и експортния потенциал сочи най-добри перспективи за подотраслите текстил и винопроизводство. Предвид значителните нови инвестиции, растеж може да се очаква в производството на млечни продукти. Относно машиностроенето, с умерен оптимизъм може да се прогнозира, че при определени условия, може да се очаква развитие.

В индустриалния сектор в Област Сливен извършват дейност множество малки и големи фирми с разнообразна отраслова специализация. Това е благоприятна ситуация за развитие на бизнеса.

Основни проблеми на индустриалния сектор в област Сливен от гледна точка на неговата икономическа ефективност:

- неритмични поръчки, поради загуба на традиционни пазари и трудности при намиране на нови пазарни ниши;
- остарели технологии и продукт;
- недостиг на инвестиции за развойна дейност, за технологично обновяване, за привеждане на производството в съответствие с по-високите изисквания, които ще наложи присъединяването ни към ЕС и пр.;
- недостиг на добре обучени кадри и недостиг на знания и умения в управлението, особено на по-малките фирми;
- недостиг на информация за изискванията към бизнеса, в резултат на поетите ангажименти в преговорите ни с ЕС;
- недостиг на информация за възможностите за безвъзмездно подпомагане на МСП по различни донорски програми и за получаване на преференциални кредити;
- високи данъци, административни бариери, сива икономика, формиращи като цяло не особено благоприятна бизнессреда;

От направения анализ е ясно че индустрията в Сливенска област има потенциал за развитие и растеж, но като най-важно условие за постигането на такъв се очертава привличането на повече вътрешни и външни инвестиции с цел повишаване на нейната конкурентоспособност.

Според направеното от екипа проучване очакваната от бизнеса подкрепа на местно ниво, с оглед разрешаване на стоящите пред него проблеми се свързва с:

-Представяне на местните производители в чужбина – участие в изложения, в бизнесделегации;

-Предоставяне на повече информация за възможностите за излизане на пазари в Европейския съюз;

-Организиране на изложения и икономически форуми за представяне на местните производители

4.2.2 Състояние на сектор селско и горско стопанство

Земеделските територии в Сливенска област са 1 826 925 дка, което представлява 51,55% от общата площ на областта. Делът на обработваемите земи спрямо общата площ на възстановените имоти е 75,73%. Най-голям относителен дял имат възстановените имоти с начин на трайно ползване “нива” – 1153 хил. дка., от които 47 % се намират в община Нова Загора. На второ място се нареждат мерите и ливадите, следвани от лозя и трайни насаждения. Преобладаващите категории земи в областта са IV и III. Средният размер на възстановен имот в областта е 6,9 дка. Като най-голям е в община Нова Загора – 8,6 дка и най-малък в община Твърдица – 3,1 дка.

Изоставените земеделски земи на територията на областта са 150 155 дка. В общините Котел и Твърдица се намират 68 % от пустеещите земи в Сливенска област. Причините за тяхното наличие са от различен характер - икономически и демографски (резултат на обезлюдяването на населените места от планинските и полупланинските райони), както и раздробеност на възстановените имоти, голям брой собственици и др.

Промяната в климатичната обстановка свързана с удължените периоди на засушаване налагат развитие на поливното земеделие чрез подобряване състоянието на съществуващата поливна инфраструктура и съоръжения и увеличаване на поливните площи. Изградената напоителна система на територията на областта върху площ от 348 549 дка. в голяма степен е амортизирана, част от съоръженията липсват. Напояват се едва 13.8% от изградените и годни напоителни полета. Допълнителни трудности се създават от факта, че тези съоръжения са изградени за условията на едроплошно земеделие.

Растениевъдство

Регионът е утвърден като един от големите производители на селскостопанска продукция, като традиционно е застъпено отглеждането на зърнено-житни култури, овощарството, лозарството и зеленчукопроизводството.

Съществува интерес у земеделските производители и към по-атрактивни култури като маслодайна рапица, мента, лавандула, но все още на малки площи - по скоро експериментално.

Производството на зърнени и зеленчукови култури се извършва предимно в община Нова Загора, където получените добиви са над средните за страната и се дължат на по-добрите качества на земята, както и на окрупнените обработваеми земи.

Структуроопределящ отрасъл за областта е овощарството. Почвено-климатичните условия са най-благоприятни за отглеждането на прасковената култура, поради което

тя заема най-големи площи от овощните видове и е основна култура за района. Най-голямата площ в страната засадена с прасковени насаждения е в област Сливен. През последните години се наблюдава интерес у земеделските производители към създаване на нови прасковени градини. В община Сливен се намира Опитно поле по прасковата – единствената научна организация към Центъра за аграрни науки – София. В нея е съсредоточен основния генофонд от интродуцирани и селектирани у нас прасковени сортове и подложки. В град Сливен се намира и единствения за Южна България овощен разсадник, произвеждащ безвирусен сертифициран овощен посадъчен материал, създадено е и сдружение на производителите на праскови, чийто стремеж е постепенно да придобива и маркетингови функции, като се ангажира с обща реализация на продукцията.

Лозови насаждения заемат 67 000 дка и се отглеждат на територията на цялата област, предимно винени сортове – Каберне Совиньон, Мерло, Ркацители, Шардоне и Памид. Само 6% от лозовите масиви са десертни. Съществуващите традиции, подходящите почвено- климатични условия, наличието на винарски изби и на два завода за производство на вино и високоалкохолни напитки са предпоставки, благоприятстващи развитието на лозарството и налагането му като приоритетен отрасъл за областта, а също и за утвърждаването на региона, като един от стратегически важните в развитието на лозарството и винарството в страната.

През последните години се наблюдава неблагоприятната тенденция на намаляване на средните добиви и увеличаване себестойността на произведената селскостопанска продукция. По голяма част от техниката, използвана от земеделските производители, е физически и морално амортизирана. Необходимо е да се търсят и влагат нови инвестиции за обновление на техника, технологии и сортове. Земеделските стопани не разполагат с достатъчно финансови средства за нормално производство. В резултат на това не се спазват технологиите по отглеждане на земеделските култури, използваните семена и посадъчен материал не са с необходимото качество, не се прилага научно-обосновано торене и методи за растителна защита. В повечето случаи използваните сортове не са съобразени с почвено-климатичните условия.

Въпреки че в областта работят големи консервни преработвателни предприятия и винзаводи не съществува практика да се сключват предварителни договори с производителите. Мнозина земеделски производители предпочитат да предлагат продукцията си на по – висока цена, нерегламентирано и при неблагоприятни условия.

Животновъдство

Животновъдството е втори основен подотрасъл на селското стопанство в областта. Доброто зърнено и фуражно производство в полската част предопределят развитието на говедовъдство, свиневъдство и птицевъдство в тези райони, а наличието на много добри пасища и ливади в планинската и полупланинската част са условие за развитие на овцевъдство и месодайно говедовъдство.

Съществуват редица предпоставки за превръщането на област Сливен в един от центровете за развитие на животновъдството в страната. Изградена е много добра инфраструктура, включваща Регионална дирекция по селекция и репродукция в животновъдството, станция за изкуствено осеменяване, лаборатория за окачествяване на млякото. На територията на Сливенски минерални бани е изграден най-големия в Южна България Пазар за живи животни. В областта има достатъчен брой предприятия за производство на комбинирани фуражи, обуславящи високата продуктивност на животните, както и млеко и месо преработвателни предприятия с голям капацитет и възможности за реализация на продукцията. На територията на областта е учредена и действа Регионална асоциация на млекопроизводителите имаща сериозни позиции сред говедовъдите в цялата страна. Амбициите на браншовата асоциация са за

изпълнение и развитие на селекционно-племенните дейности в говедовъдството в област Сливен. Учредено е и българо-германско търговско дружество с основен предмет на дейност търговия с разплодни животни, със семенен материал, технологии, оборудване, обучение и др.

През последните години се наблюдава трайно запазваща се тенденция на увеличение на броя на животните и на средната продуктивност при кравите, биволиците, козите майки и пчелните семейства и намаление при овцете-майки и свинете-майки. Въпреки, че специалистите отчитат тенденция към окрупняване на говедовъдните ферми, увеличение на поголовието в основните стада и използване на съвременни технологии, съществуват и редица проблеми предимно за по-дребните фермери. Високите цени на фуражите са причина за небалансираното и ненормирано хранене. Липсата на механизация при основните технологични процеси и ниската концентрация на животните във фермите оскъпяват производството на животинска продукция и го правят нерентабилно.

Липсата на надеждни и осигурени пазари, ниските изкупни цени за селскостопанската продукция водят до демотивация и отказ у голям брой земеделски производители за насочване към селскостопанско производство.

Земеделските производители не осъзнават ползите от създаването на местни сдружения на производителите и ролята им при защита техните интересите по отношение отстояване на справедливи цени, пазарно поведение, информационно обслужване и др. Необходимо е по населени места да се води активна информационна кампания относно промените и последствията за земеделските производители, произтичащи от членството на страната ни в Европейската общност.

Съществува потребност от изготвяне на научнообосновани проучвания, изследвания, обучения и консултации, както в сектор растениевъдство така и в животновъдството.

Горско стопанство

Горската площ на област Сливен възлиза на 151 042 ха от тях 92% са покрити с гори. Преобладават видовете бук, зимен дъб и цер. Средната възраст на горите е 58г., с преобладание на широколистните видове – 82%.

Областта разполага със значими недървесни горски ресурси – билки, гъби, горски плодове и др. Тези горски ресурси се използват неефективно от местното население. Събират се големи количества без да се обръща необходимото внимание на тяхното опазване.

В ловното стопанство се отчита трайна тенденция на влошаване състоянието на дивеча и намаляване на запасите му. Причините за това са браконьерство, висока численост на хищниците, не добра координация и съгласуваност в действията на ловните сдружения и представителите на Регионалното управление по горите.

Горските пожари представляват значителна заплаха за горите, засегнати са 20 000 ха. от цялата горска площ за последните 5 години. Неконтролираната паша и увеличения брой на козите, а и повредите от дивеч, също допринасят за деградацията на горите.

4.2.3 Състояние на туристическия сектор

Област Сливен не е традиционно развит туристически регион, въпреки че съществува определен не напълно оползотворен потенциал за развитие на туризъм, и по конкретно на алтернативните видове туризъм. Бъдещите действия в тази насока ще са този сектор да се превърне в един от водещите за областната икономика, предвид това че през последните години туризмът е един от отраслите в националната икономика, които

бележат непрекъснат растеж. Близостта на Бургаска област е важна предпоставка, тъй като тя разполага с богати туристически атракции. Те могат да допълнят предлагането на туристически услуги и атракции на Сливенска област, и да се използват в рамките на едnodневни екскурзии от стационариращи по южното Черноморие туристи и други туристи търсещи алтернативните форми на туризъм и желаещи да се запознаят с вътрешността на страната.

Като общини с най-добри възможности и съществуващ значителен потенциал за развитие на туризъм са идентифицирани Сливен и Котел, като за община Котел развитието на туризма е първи приоритет. Основен акцент на туристическото предлагане в Котел е селският и екотуризъм, предвид географското положение и природните дадености на общината. Те успешно могат да се комбинират и допълнят по подходящ начин с предлагането на спортен, културен и познавателен туризъм за да се разнообрази туристическото предлагане и да се отговори на изискванията на съвременния туризъм.

На база характеристиката на ресурсите, с които област Сливен разполага, могат да се определят няколко вида туризъм с потенциал за развитие:

Планински, екотуризъм, селски и културен

Най-голям ресурс за развитието на туризма в Сливенска област е Източния дял на Стара планина. На нейна територия в непосредствена близост до град Сливен се намират Природен парк "Сините камъни", който е район с висока и средна значимост за опазване на биологичното разнообразие и местността Карандила – най-масово посещаваната и най-достъпната част за туристите, която е свързана с града посредством въжена линия. Планината предоставя условия за практикуване на маршрутно-познавателен, пешеходен, еко и културен туризъм, както и условия за спортните форми на туризъм - алпинизъм, скално катерене, колоездене, планинско колоездене, делтапланеризъм, парашутизъм, безмоторно летеене. Природните забележителности в община Котел са много – скални образувания, пещери, два резервата, водопади, природозащитени обекти, които са в основата за развитието на екотуризма и все още не са напълно оползотворени за нуждите на туризма.

Антропогенните ресурси за развитие на туризъм на територията на област Сливен са разнообразни по характер и епохи (праисторически тракийски могили, останки от римско време, многобройни паметници от Възрожденската епоха и др.). По брой паметници на културата област Сливен се намира на трето място сред останалите области в страната. Това позволява съставянето на разнообразни програми, които могат да се обособят в отделни туристически продукти заедно с природните дадености в зависимост от интересите на посетителите. В тази насока една от основните задачи е идентифициране на съществуващото и потенциално търсене на продукти и услуги от туристи с интереси в областта на селския, еко и културния туризъм и разработването на туристически продукти съответстващи на търсенето.

На територията на община Котел се намират няколко архитектурни резервата от Възрожденската епоха, които представляват голям интерес за чуждестранните туристи.

Градовете и селата в областта са запазили фолклорните си традиции през вековете, и днес могат да се видят фолклорни и религиозни празници, провеждани ежегодно, както и културни прояви и чествания - "Лятна академия на изкуствата Жеруна", Международен пленер "Карандила", "Майски дни на културата", Димитров ден - Празник на гр.Сливен, Ден на народните будители - Празник на гр.Котел и много други.

Балнео-лечебен туризъм

В община Сливен и община Нова Загора успешно може да се развива балнеолечебен туризъм, предвид наличието на минерални извори.

В настоящият момент материално техническата база в балнеолечебните курорти е много остаряла и се нуждае от обновяване и инвестиции за да може да се развива качествен и печеливш балнеолечебен туризъм.

Състоянието на съществуващата инфраструктура (обща и специализирана) в момента не е задоволително. От дълги години не е правено нещо значително, което да подобри качеството и да разнообрази туристическия продукт. От 2003 г. има план за управление на Природен парк “Сините камъни”, където са заложили за изпълнение около 70 проекта. Те предвиждат изграждане на специализирана туристическа инфраструктура, както и подобряване състоянието на съществуващата с цел повишаване качеството на туристическия продукт и увеличаване броя на посетителите, както и техният престой.

Част от територията на област Сливен (Сливен, Котел, Твърдица) е във фокуса на Националната стратегия за екотуризъм, разработена и приета през 2003 г. с участието на широк кръг представители на заинтересовани страни – местна и държавна власт, неправителствени организации и др. Там тя попада в един от дванайсетте екорегiona - екорегиян Източна Стара планина.

В настоящият момент основен проблем пред развитието на сектор туризъм е липсата на инвестиции и липсата на партньорски взаимоотношения между заинтересованите предприемачи и публичната власт. Това води до застои в сектора и демотивира потенциалните инвеститори, тъй като на практика липсва цялостна политика за развитието на туризма в областта.

5. Социални и демографски проблеми

Област Сливен е повлияна от тенденцията на намаляване на общата численост на населението, обхваща цялата страна през последните години. Тези изменения са резултат от неблагоприятното развитие на процесите, свързани с демографското възпроизводство: намаляване на раждаемостта, увеличаване на смъртността, покачване на отрицателните стойности на естествения прираст, застаряване на населението.

Възрастовата структура на населението в Сливенска област е от регресивен тип: нарастват броят и дялът на възрастното население и намаляват тези на младите поколения. 19,4% от населението е в подтрудолюбна възраст, 59,2% - в трудолюбна възраст и 21,4% в надтрудолюбна възраст.

Ясно очертана е тенденцията към по-нататъшно застаряване на населението, което се изразява в намаляване на дела на населението под 18-годишна възраст и увеличаване на лицата над 65 г. На територията на Община Сливен **социални услуги** за възрастните хора се предоставят в специализираните институции (Домашен социален патронаж, Дом за стари хора).

Налице е трайна тенденция образовани **млади хора** да не се задържат в областта, да търсят работа извън нея , както и извън страната.

Нараства процента млади хора, употребяващи алкохол. Дялът на пушачите сред младежите на възраст между 15 и 24 години също е нараснал. Нараснало е разпространението на ХИВ/ СПИН и полови предаваните болести, увеличена е употребата на психотропни вещества. Висок е ръстът на ранната бременност.

Равнището на младежка безработица е високо, като на пазара на труда младежите са значителна по размер група в неравностойно положение.

Детската смъртност в областта значително превишава тази за страната – 30,55 на 1000 живородени срещу 12,3 на 1000 живородени. Най-висока е детската смъртност в община Твърдица (45,9 %), а само Котелска община се приближава по този показател (14,2 %) до средното в страната. От няколко години област Сливен е на първо място в страната по детска смъртност с 30,55 на 1000 живородени деца (при 12, 3 / 1000 за страната за 2003 г. и под 10 / 1000 в развитите европейски страни)

Като причини могат да се изтъкнат влошените социално-икономически условия, високия процент малцинствено население с ниска здравна култура, повишения брой новородени деца с вродени малформации и хипотрофия, и др. Не на последно място високата детска смъртност е показател, отразяващ качеството на медицинската помощ.

Оценката на състоянието на системата за извънболнична и болнична помощ посочва, като нейни силни страни наличието на добра осигуреност с болнични легла и лечебни заведения за първична извънболнична помощ, сравнително равномерно териториално разпределение на лечебните заведения, добро развитие на частния сектор. В същото време са налице характерните за повечето области проблеми в системата на здравеопазването- остарял сграден фонд и оборудване, недостиг на финансови средства в болничните заведения, недостатъчна квалификация на персонала, ниска управленска и организационна култура в някои болници, липса на съвременни вътрешни системи за оценка на качеството на здравните услуги. Бързото развитие на съседните регионални болнични мрежи, което при липса на райониране на болничната помощ би довело до насочване на голяма част от пациентите към тях, е заплаха за икономическото състояние на болничните заведения в областта. Това в по-дългосрочен план ще доведе до влошаване на предоставяните в областта здравни услуги.

Етническата структура на населението в област Сливен е разнообразна. Областта има дял на малцинствата, значително превишаващ този за страната: 25,3% срещу 16,1%. Затова като цяло може да се смята за типичен район на концентрация на етнически малцинства – предимно роми и турци.

Най-висок е дялът на ромите (12,3%) и турците (10,5%). Ромите са силно концентрирани в общините Котел, където ромското население има най-голям относителен дял в цялата страна (27,3%), Твърдица (20,8%) и Нова Загора (11,9%). Турското население преобладава в общините Котел (29,2%), Нова Загора (18,2%) и Твърдица (10,6%).

Компактните малцинствени групи, особено ромите, изпитват остри социално-икономически проблеми: ниска степен на образование, огромна безработица и бедност, влошен здравен статус. Болшинството от тях се издържат с предоставяните от държавата социални помощи.

Концентрацията на бедност сред тези групи от населението, както и липсата на изградена инфраструктура в кварталите им, е една от причините средната продължителност на живота на ромите да е приблизително с 10 г. по-ниска от тази за страната (71,9 г.).

Образователната структура на населението в Сливенска област е доминирана от групите със средно (31,8%) и основно (29,5%) образование – ситуация, типична за страната като цяло (37,9% и 27,4%). Прави впечатление, че в областта дялът на неграмотните (4,5%), на хората с начално образование (15,3%) или незавършено

такова (7,8%) значително превишават тези за страната (1,8% : 12,5% : 5,8%), като за общините Котел и Твърдица тези показатели са с още по-високи стойности поради по-голямата концентрация на етническо население. Лицата с висше образование (степени “магистър”, “бакалавър” и “специалист”) съставляват 10,3% от населението на областта, при средно ниво 14,1%.

Област Сливен е на предпоследно място по степен на грамотност между областите в страната. Общините с концентрация на етническо население – Твърдица и Котел, се характеризират с най-ниска степен на този показател. Голяма част от децата в областта не постъпват в училище. Процентът на записаните деца и младежи във всяка следваща степен на обучение намалява.

Влиянието на етническия състав на населението и наличието на центрове, в които са съсредоточени разнообразни учебни заведения (специализирани средни училища, техникуми, езикови гимназии, филиали на ВУЗ и университети), са определящи за степента на грамотност на ниво община. Докладът за индекса на човешко развитие 2002г. и 2003г. поставя област Сливен на последно място сред 28-те области по образователен индекс КОИ (Комбиниран образователен индекс). Докладът изтъква зависимостта между ниските нива на КОИ и дела на етнически малцинства в общото население на областно и общинско ниво. В общините с по-висока концентрация на население с турска и ромска етническа идентичност средният КОИ е значително по-нисък.

Към декември 2004 г. на територията на областта има 165 държавни, общински, частни училища и детски градини, като училищата са 95, детските градини са 66, обслужващите звена – 4. В учебните заведения към момента се обучават 28 930 ученика, докато за учебната 2003/2004 г. учениците са били 30 414. Учениците в технически специалности са 5 671, разпределени в 249 паралелки и 17 професионални училища.

В Област Сливен има над 3300 студенти, които се обучават в 6 висши учебни заведения и колежи: Инженерно-педагогически факултет към Технически университет - София; Филиал “Публична администрация” - Сливен към Технически университет - Варна; Медицински колеж към Тракийски университет - Стара Загора; Колеж към Технически университет - София; Филиали на Бургаския свободен университет и Великотърновски университет; ЧПКМ- Сливен и ЧПТК- Сливен.

Наличието на филиали на висши учебни заведения и колежи в гр. Сливен и съществуващия научен потенциал придобива все по-голямо значение, предвид политиките на ЕС за общество, основано на знанието. Те следва да се подкрепят и стимулират като важен фактор за развитие на областта.

В резултат на демографския срив през следващите години ще намалее броят на децата, подлежащи на задължително обучение. Това налага реструктуриране на училищната мрежа. Ще се запази броят на профилираните гимназии и техникуми. Целодневните детски градини ще намалее, като ще се запази броят на останалите детски заведения.

Тенденциите в развитието на образованието и създаването на средишни училища изисква осигуряване на транспорт на учениците до тези училища. развитието на съвременните информационни технологии изискват осъвременяване на материалната база и квалификация на педагозите.

Икономически активното население на Сливенска област през 2003 г. е 81.7 хиляди души. Коефициентът на икономическа активност (относителен дял на икономически

активните спрямо общото население) е 46.6 % и е под средното равнище за страната – 49.2%.

Заетите в областта наброяват 62,1 хил. души, а коефициентът на заетост (заети лица на 100 души от населението) е 35,4% и е под средните стойности за страната – 42,5.

Продължава тенденцията на нарастване на броя на наетите лица по трудово или служебно правоотношения в частния сектор, но през 2003 г. за първа година се отбелязва нарастване и на броя на заетите в общественния сектор.

В Община Котел и Твърдица се запазва тенденцията броят на наетите в общественния сектор да надвишава наетите в частния сектор, което противоречи на общата за областта и страната тенденция за доминиране на частния сектор и показва неблагоприятна икономическа конюнктура в тези общини: слабо развит частен сектор и неблагоприятни възможности за наемане на работа и разкриване на работни места.

През последните години нивото на **безработица** остава неприемливо високо. Достъпът до пазара на труда е труден, особено за групите в неравностойно положение. Ефектът от многобройните активни мерки за защита при безработица и насърчаване на заетостта, въпреки че облекчават положението на засегнатите от безработица лица и снижават дела на безработните, е все още недостатъчен и нетраен.

Налице е неравновесие между търсенето и предлагането на работна сила на регионално ниво в резултат на процесите на реструктуриране. Равнището на професионална квалификация на работната сила, особено на безработните лица не отговаря на изискванията и търсенията на пазара на труда, което обяснява високата безработица в общини с голям процент ромско население. Квалификационните услуги се смятат за необходими от малцина от клиентите на бюрата по труда. Налага се да се създават допълнителни стимули или съпътстващи услуги, които да направят квалификационните програми по-привлекателни за тях.

Съществува тенденция на трайно нарастваща продължителна безработица особено сред най-уязвимите групи от населението. Техните официални възможности за постъпване на работа са минимални и са принудени да прибегват до неформални възможности за припечелване.

Най-сериозен е проблемът с ниското образование, респективно безработицата и бедността, сред ромите. Повечето от тях нямат завършено основно образование, както и никакъв трудов стаж. Необходимо е да се търсят нови форми за тяхната интеграция, които да съчетават предпочитаните от тях сезонни и временни форми на заетост с програми за обучение и придобиване на специалност.

Култура

Важно място в културния живот на областта заемат утвърдените културни традиции, културно историческото наследство и обменът на културни продукти и идеи. Традиционно силно присъствие има фолклорното музикално и танцово изкуство.

Деяностите в областта на културата в Сливенска област се осъществява от държавни, общински, регионални, неправителствени и частни институции, организации и сдружения. Статут на държавни културни институции имат : Драматичен театър “Стефан Киров”, Държавен куклен театър, Национален музей на текстилната индустрия – филиал.

Културно – историческите паметници са 1255, от тях 23 с национално значение (община Сливен – 20, община Нова Загора – 3), архитектурно историческите резервати

са 5. Те са на територията на община Котел– селата Жеравна , Медвен, Катунисе, Градец и гр. Котел, със запазена архитектурна среда от епохата на Възраждането. По брой паметници на културата Сливенска област се нарежда на трето място сред останалите области.

Неправителствени организации

Неправителствените организации са фактор с увеличаваща се роля на местно ниво. На територията на Област Сливен са регистрирани над 150 неправителствени организации. От тях активно функционират около 30 организации в различни области на социално икономическия живот на областта.

Основна характеристика на сектора в региона е концентрацията на НПО в областта. Може да се твърди, че те са разположени предимно в гр. Сливен, като дейността на малка част сливенски организации е насочена и към близките населени места. В останалите населени места от областта са регистрирани малко организации. Необходимо е да се търси сътрудничество между областните власти, местните власти и НПО с цел по- активно участие на гражданите в местното самоуправление, а също и участие на съвместни дейности по проекти, решаващи местни и регионални проблеми.

6. Техническа инфраструктура

Техническата инфраструктура обхваща материално-техническата база на четири основни инженерни мрежи и системи: транспортна, енергийна, водопреносна и съобщителна.

На територията на Сливенска област са развити два вида транспорт-автомобилен и железопътен. Край гр.Сливен има изградено гражданско летище, но то не се използва. Транспортната инфраструктура в областта е добре развита. Изградени са пътища, които са добър потенциал за развитие на трудовите, туристически и икономически връзки между населените места. Връзките между областния център и общинските центрове са много добри. Всички общински центрове с изключение на гр.Котел се обслужват и от ж.п. транспорт.

Сливенска област разполага с добре развита пътна мрежа, която е с по-голяма гъстота в равнинния район на областта и с по-малка в полупланинските и планинските райони. Пътищата в планинските райони са труднопроходими при зимни условия . Пътната мрежа се нуждае от обновление, модернизация и извършване на геозащитни мероприятия.

Гъстотата на пътната мрежа в Сливенска област е 0,345 км/ кв.км и е по-висока от средната за страната, която е 0.333 км/ кв.км. Категорията на изградената пътна мрежа е сравнително висока, голям е дялът на IV-класната пътна мрежа.

Развитието на транспортната инфраструктура трябва да се насочи към реконструкция и модернизация на съществуващата инфраструктура, която е част от националната транспортна система, с оглед създаване на предпоставки за ускорено икономическо развитие и подобряване на качеството на живота на населението от областта.

Водостопанската система е обслужваща система, свързана с всички сфери на икономиката и с бита. Основни подсистеми на водостопанската система са: питейно-битово водоснабдяване, отвеждане и пречистване на отпадните води, хидромелиорации, хидроенергетика.

Сливенска област разполага с добри в количествено и качествено отношение водоизточници с изключение на територията на община Котел. Наличните водоизточници не се използват рационално, поради което има режимно водоснабдяване с питейна вода в част от населените места в областта.

Съществуващата водопроводна мрежа в голямата си част е остаряла и се нуждае от подмяна и реконструкция. Наложително е изграждането на пречиствателна станция за питейни води в гр. Сливен, тъй като основният питеен водоизточник за града е открит-яз. Асеновец.

Канализационна мрежа е изградена само в големите населени места, в останалите се използват септични ями и попивни кладенци, което води до замърсяване на почвените води. Липсват пречиствателни съоръжения за отпадни води, в Котел и Твърдица те се заустват направо в преминаващите реки.

Сливенска област разполага със сравнително добре изградена хидромелиоративна мрежа, като част от нея е разрушена и разграбена. Все още е малък дялът на поливното земеделие.

Необходимо е развитието на водностопанската инфраструктура да се насочи към пестеливо използване на водните ресурси, снабдяване с качествена питейна вода за водопотребителите, възстановяване и усъвършенстване на съществуващите възможности за поливно земеделие.

Сливенска област е основно консуматор, а не производител на енергия. Енергийната система на областта е добре развита и способна да поеме натоварвания, което може да стимулира бъдещото икономическо развитие.

Електропреносната мрежа се нуждае от доизграждане и реконструкция, особено в районите с потенциал за развитие на туризма. Наложително е приваждането на електропреносната мрежа във вилната зона на гр.Сливен, която се очертава като “зелената територия “ за развитие на града, в съответствие с техническите изисквания.

Положено е началото на промишленото потребление на природен газ, предстои газифицирането за битови нужди.

Необходимо е да се изследват възможностите за използване на алтернативни възобновяеми енергийни източници и реализират мероприятия за енергийна ефективност, както в производствения сектор, така и в публичните институции и бита.

Съобщителната система обхваща комплекс от технически съоръжения, мрежи и дейности, които осъществяват далекосъобщенията, пощенските услуги, радиоразпръскването и телевизионните предавания. Подсистемата на далекосъобщенията обхваща телефонните и телеграфни услуги и мрежи. Телефонната плътност за Сливенска област е 29,25 ТП/ 100 жители, което е под средния показател за страната-30,3 ТП/ 100 жители.Почти всички населени места в областта са включени в националната система за автоматично избиране.Изградена е цифрова централа само в гр.Сливен.

Важна задача, предвид продължаващата цифровизация на телефонната мрежа и подобряване качеството на предоставяните Интернет услуги, е ефективното им използване в обществения и частен сектор.

7. Околна среда

Като цяло територията на Област Сливен е с добра екологична характеристика, която се определя от благоприятните физикогеографски, почвени, микроклиматични и санитарно-хигиенни изисквания. Липсата на големи промишлени замърсители благоприятства за добрата екологична обстановка.

Водещ екологичен проблем по отношение на повърхностните води в областта е опазване чистотата река Тунджа и нейните притоци. Основните водоизточници на питейна вода за голяма част от областта са вододайните зони в поречието на р.Тунджа.

За град Сливен с особена острота стои въпросът с рудничните води от бившия рудник “Сливен”, разположен под местността “Карандила” в района на вилната зона. В резултат на подземните минни работи е нарушена хидродинамиката на подземните води, изразена в понижаване на тяхното ниво вследствие на дрениране и създаване на депресионна фуния в района, както и изливане на руднични води в повърхностните водоеми.

Наличната информация при замерване на чистотата на атмосферния въздух не показва системно замърсяване на въздуха, изразено с наднормени концентрации на вредни газове и прах. По-голямата част от съществуващите промишлени източници на вредни емисии са с нисък потенциал и не могат да се определят като значими източници на замърсяване на атмосферния въздух в областта.

Битовите отпадъци са сериозен проблем за област Сливен. От една страна те не се събират редовно и замърсяват околната среда. Липсва разделно сметосъбиране, заедно се депонират хранителни, стъклени, пластмасови и значителна част промишлени отпадъци, приравнени към битовите. Организираното сметосъбиране и сметоизвозване включва общинските центрове и големите населени места на територията на областта

Основен проблем е изчерпаните капацитетни възможности на депото за ТБО на гр. Сливен. В годините на експлоатация му, в нарушение на законовите разпоредби, там се депонират не само твърди битови отпадъци, но промишлени, болнични, течни и други несъвместими отпадъци.

Не е решен проблема за депониране и обезвреждане на болничните отпадъци и утайките от градската пречиствателна станция за отпадъчни води в град Сливен.

8. Териториална структура

Характерна черта на урбанизацията в България е увеличаването на концентрацията на населението в големите градове. Такава е и картината в Сливенска област. Повече от половината от населението на областта / 66,2 % / е концентрирано в шестте града на областта-Сливен, Нова Загора, Котел, Твърдица, Кермен и Шивачево.

Гъстотата на селищната мрежа е най-висока в община Нова Загора, което е свързано с географските дадености- липса на планинска територия. Най-ниска е гъстотата на селищната мрежа в община Твърдица, следвана от община Котел, което се дължи на планинския терен.

Това обстоятелство обаче, съчетано с много добрата степен на изграденост на пътната инфраструктура, е силна страна и предпоставка за развитие на разнообразни форми на еко- и познавателен туризъм, предлагащ девствена природа и здравословен отдих.

Големите и средни градове, които са общински центрове, представляват организиращ фактор за територията на областта. Оживените връзки между града и селото, познати от близкото минало и изразяващи се в трудови и културно-битови пътувания, сега са силно ограничени, което представлява заплаха за ограничаване и западане на градските функции и организиращата роля на градовете за околните села, вследствие на икономическите затруднения. Бъдещото конструиране на перспективния модел на

тези естествени центрове на общинските територии е свързано с развитието на тяхната икономическа база.

По-нататъшното развитие на урбанизационния процес е свързан със създаване на по-висок жизнен стандарт в градовете и селата, като се решават териториално-устройствените проблеми, усъвършенства се мрежата на техническата и социалната инфраструктура

Влошеното състояние на селищната среда до голяма степен е свързано с амортизираните обществени сгради и мрежи на техническата инфраструктура., занемарено благоустройство в жилищните квартали.

Специално внимание трябва да се отдели на неотложната нужда от териториално-устройствени разработки за териториите, населени компактно с ромско население / Сливен, Нова Загора, Твърдица, Шивачево и др./ . Градоустройственото проектиране в тези територии не е възможно без промяна на нормативните документи в областта на териториално-селищното устройство в посока създаване на специфични норми и правила, които да отчитат характера на обитаване и застрояване на кварталите с ромско население.

Производствените територии са недостатъчно благоустроени и са застроени с остарели, непривлекателни и амортизирани сгради. Съществува риск от изоставяне на усвоени производствени територии без грижа за тяхното реконструиране и благоустрояване поради липса на интерес към тях и ориентиране към ново строителство . Възможност за преодоляване на тази негативна тенденция е проучване за превръщане на компактни производствени територии в съвременни индустриални паркове, където да се предоставят на компаниите всички необходими услуги за незабавно стартиране на дейността им.

Друга възможност за териториално развитие в тази насока е свързана с построяването на автомагистрала “Тракия”, която, заедно с комплекс от природни, географски, материални и човешки ресурси ще бъде важен фактор за развитието на района около нея. Ще се стимулира развитието на малките населени места. Ще се подобри значително достъпът на областната икономика до най-голямото търговско пристанище в България- това в Бургас.

9. Обобщен SWOT анализ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> • Благоприятно географско положение • Благоприятни природни и климатични условия • Богато културно-историческо наследство • Наличие на традиционни производства в различни сектори • Стратегически чуждестранен инвеститор • Положително отношение на местните власти към инвеститорите • Наличие на квалифицирани специалисти в производства, традиционни за областта • Съществуващи ВУЗ, научни институции и звена • Добре развити инженерни мрежи • Създадена добра инфраструктура: <ul style="list-style-type: none"> - в областта на селското стопанство - в помощ на бизнеса • Екологично чист район, богато биоразнообразие • Добре развита регионална болнична мрежа • Осигурен равен достъп до образование • Добри културни и образователни традиции и институции 	<ul style="list-style-type: none"> • Повишена безработица при рисковите групи • Несъответствие между търсене и предлагане на пазара на труда • Недостатъчно използване на информационните технологии и ниско технологично ниво в производствения сектор • Неэффективно взаимодействие между институциите на власт, бизнес, гражданско общество • Недостатъчни инвестиции • Удребнено селско стопанство • Амортизирана пътна и техническа инфраструктура • Амортизирана селищна среда • Остаряла и амортизирана МТБ на заведенията за здравеопазване, образование и социално подпомагане • Незадоволително състояние на обектите на културно-историческото наследство • Нарастващ процент отпадащи от системата на образованието • Незадоволително качество на здравните и социални услуги • Ниско ниво на социализация на малцинствата • Недостатъчен капацитет на местно ниво за усвояване на средства от ЕС
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none"> • Повишен чуждестранен интерес към природните, културни и инвестиционни възможности на областта • Изграждане на АМ „Тракия” – част от коридор №8 • Откриване на европейския пазар за български стоки и услуги • Повишено търсене на биологични продукти на световния пазар • Тенденция за подобряване на социално-икономическата среда в страната • Използване на национални и международни програми, стратегии и политики за регионално развитие • Достъп до финансови средства от ЕС и други външни източници 	<ul style="list-style-type: none"> • Тенденции за влошаване на демографските показатели • Високи стандарти на ЕС и кратки преходни периоди • Занижен контрол при вноса • Забавяне на създаването на благоприятна правна среда за развитие на бизнеса • Недостатъчно национални инвестиции в техническата инфраструктура • Неэффективна социална политика за интеграция на уязвимите групи • Недостатъчен капацитет за усвояване на средства от фондовете на ЕС

10. Стратегическа рамка

ВИЗИЯ

Сливенска област - модерна и просперираща в началото на третото хилядолетие, достойна част от Обединена Европа

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: Устойчив икономически растеж за по-висок жизнен стандарт

СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ / ПРИОРИТЕТИ / МЕРКИ :

Специфична цел 1.1. Постигане на ускорен икономически растеж и осигуряване на висока степен на заетост чрез насърчаване развитието на икономика базирана на знанието- високотехнологично индустриално производство, диверсифициран туризъм и модерно селско и горско стопанство.

Изоставането на Сливенска област в последните години по отношение на показателя БВП на човек от населението е индикация за изоставане в икономическото развитие. В същото време, особено в някои общини равнището на безработица остава неприемливо високо.

Анализът показва, че недостигът на инвестиции в икономиката на областта е основен проблем пред нейното развитие. Създаването на по-благоприятен инвестиционен климат се превръща в последните години в приоритет на властите- местна и областна. Намалване на разликата в БВП на човек от населението между регионите Р. България и регионите на ЕС в края на 2015 г. над два пъти, както е заложено в Националната стратегия за регионално развитие, е сериозно предизвикателство. То изисква привличане на инвестиции във високотехнологични производства с висока добавена стойност.

Друг решаващ фактор за постигане на ускорен растеж е подкрепата на публичния сектор за местният бизнес. Тази подкрепа следва да е по-активна и от страна на нестопанските организации, които имат тази мисия. Създаването на по-благоприятни условия за развитие на бизнеса, повишаване на експортния му потенциал, подкрепа за иновациите и подобряване пригодността му да се справи с очаквания по-висок конкурентен натиск след присъединяването ни към ЕС са основните задачи които си поставят заинтересованите страни.

Различията в характеристиките, проблемите и начините за тяхното решаване между малките и средни предприятия от една страна и по-едрия бизнес от друга, налагат различен подход. Действията, предлагани в рамките на тази стратегическа цел са ориентирани главно към малките и средни предприятия. Ако за големите предприятия от най-голямо значение е да не се създават административни пречки, в подкрепа на МСП е необходима система от допълващи се мерки.

Като първостепенен приоритет се приема развитието на преработващата промишленост с нейния добър потенциал в традиционни, а също и в нови, високотехнологични производства. Друг приоритетен сектор с добър потенциал за развитие е селското стопанство. Специално внимание се отделя на туризма, поради наличието на ресурси за създаване на разнообразни и качествени туристически продукти и поради това, че е отрасъл с най-голям и устойчив растеж в последните години у нас.

Приоритет 1.1.1 Подкрепа на МСП за повишаване на тяхната икономическа ефективност, конкурентоспособност и иновативност

Развитието на МСП е основен елемент на националната регионална политика. Сливенска област е една от трите области в страната в които МСП създават повече от 50% от brutния вътрешен продукт, което доказва тяхното специално място в областната икономика. Целта е чрез подкрепа за МСП да се увеличи заетостта, приходите, производителността на труда, технологичното обновление в сектора. Ще бъдат прилагани мерки за улесняване стартиращите фирми и подпомагане на съществуващите фирми да повишат своята конкурентоспособност.

Мярка 1.1.1.1 Подобряване на достъпа до знания и информация

Хармонизирането на нашето законодателство с това на ЕС доведе до промени в много от нормите, свързани с производството. Въвеждането на новите изисквания в повечето случаи е свързано с инвестиции. Динамичните промени тепърва предстоят и подпомагането на бизнеса чрез осигуряване на лесен достъп до нужната му информация е от особено значение. От друга страна подобряване на информираността на МСП за програми и проекти на правителството, на ЕС и други донори, на кредитните институции в тяхна подкрепа е също много важно за да могат да отговорят на повишените изисквания и да се справят с конкурентния натиск. Подпомагането на МСП за въвеждане и ефективно използване на информационните и комуникационни технологии ще допринесе за активното им включване в мрежите за обмен на информация и знания в границите на ЕС и ще разшири възможностите пред тях. Водеща роля в случая има публичния сектор- различните секторни министерства чрез териториалните си звена, областна администрация, общинските администрации, неправителствени организации. Тази мярка е свързана с повишаване ефективността на организациите обслужващи бизнеса- Мярка 1.2.2, а също и с Мярка 2.5.1.: Повишаване на административния капацитет.

Възможни дейности:

- Анкети, проучвания за информационните потребности на МСП
- Осигуряване на лесен достъп до информация за промените в законите и подзаконовите актове, касаещи бизнеса
- Информационни кампании, семинарии, дискусии във фокус групи, разпространяване на печатни материали за задълженията поети при преговорите с ЕС
- Развиване на умения, свързани с информационните и комуникационни технологии, за активно търсене на нужната информация

Мярка 1.1.1.2 Подобряване на услугите предоставяни на МСП, чрез повишаване ефективността на работата на организациите обслужващи бизнеса

Организациите подпомагащи МСП могат да подобрят дейността си чрез работа в мрежа и чрез разнообразяване на предлаганите услуги, взаимодействайки си с всички заинтересовани на територията на областта. От своя страна общинските власти следва да работят в по-тясно партньорство с тези институции. Създаването и поддържането на база данни за МСП от различни отрасли на територията на областта би помогнало необходимата информация да бъде насочвана към съответните заинтересовани.

Възможни дейности:

- Създаване и поддържане на обща база данни за МСП от областта
- Предоставяне на информация за бизнесфоруми, изложения, борси и подпомагане на участието на МСП в тях
- Подпомагане на МСП със специализирани консултантски услуги за въвеждане на новите стандарти за качество, безопасни условия на труд, опазване на околната среда, както и за развитие на собствени търговски марки, защита на патенти и др.

- Помощ за подобряване качеството на професионалния мениджмънт с цел разработване на фирмени стратегии, пазарни проучвания, маркетинг, управление и развитие на човешките ресурси и др
- Разпространяване на информация за програми, подпомагащи МСП с финансови ресурси и техническа помощ
- Подпомагане на МСП при кандидатстване с бизнес проекти за безвъзмездно финансиране и за кредитиране
- Създаване на гаранционен фонд за кредитиране на иновативни МСП
- Развитие на съществуващите финансови инструменти- лизингови схеми, микро кредитиране и др.

Мярка 1.1.1.3 Стимулиране създаването на регионални кълстери и регионални сдружения на производители

Създаването на обединения на бизнеса е от особено значение за областта, тъй като МСП преобладават не само като численост, но и на тях се пада по-големия дял от създаваната БДС и от заетите. Това е един още слабо използван подход с повече негативни примери, отколкото примери за добри практики.

В условията на разпокъсано, дребно площно земеделие и ограничени финансови средства земеделските стопани са принудени да участват активно във всеки етап на производствения процес, което рефлектира върху качеството и количеството на произведената продукция. Членството на земеделските производители в браншови организации, които да защитават техните интереси и обединяването им в маркетингови организации, ангажиращи се с методическа помощ и реализация на произведената продукция е изключително необходимо и важно за повишаването на тяхната ефективност. Ето защо земеделските производители трябва да бъдат насърчавани да участват в съществуващите регионални браншови организации, както и да учредяват нови сдружения, и организации в съответствие с приетата нормативна уредба.

Постепенното усъвършенстване на нормативната база и натрупване на собствен опит и обмяна на опит с пъртньори от ЕС в бъдеще ще допринесе за укрепване на съществуващите и създаване на нови сдружения. Водеща роля в случая имат НСО в подкрепа на бизнеса, но е възможно участие и на държавната и общинска администрация.

Възможни дейности:

- Подпомагане на съществуващи и създаване на нови хоризонтални и вертикални регионално кълстери с участието на учебни, научно-изследователски и развойни звена в областта на селското и горското стопанство, производството на хранителни продукти, туризма, текстилното производство и др
- Създаване на браншови организации в приоритетните отраслови сектори
- Оказване на съдействие за обмяна на опит и добри практики с подобни регионални организации на бизнеса, работа в мрежа
- Подпомагане на трансфера на нови технологии и ноу-хау
- Оказване на съдействие за безвъзмездно придобиване право на ползване на МДА- държавна или общинска собственост, в рамките на закона
- Подпомагане на браншовите организации в областта на животновъдството за извършване на селекционнно-племенна дейност (съгласно Закона за животновъдството)

Мярка 1.1.1.4 Създаване на високотехнологичен бизнесинкубатор

В последните няколко години беше създаден бизнесинкубатор в гр. Нова Загора и предстои създаването на бизнесинкубатор в гр. Сливен. Обединяването на усилията на организации предоставящи услуги на бизнеса, Инженерно педагогическия факултет

към Техническият университет в София и други висши учебни заведения, фирми, областна и общински администрации могат да бъдат в основата на този проект за Високотехнологичен бизнесинкубатор. Той е място, където новосъздадени фирми с технологична насоченост могат да намерят, преди всичко, подходяща интелектуална среда, както и подкрепа при стартирането и развитието на своя бизнес, достъп до пазари, технологии и т.н. Подобен проект изисква доста средства и стартирането му не е възможно без безвъзмездно финансиране от подходяща програма. Но подготвителните дейности без които ще бъде невъзможно кандидатстването с проекта не изискват големи финансови ресурси

Възможни дейности:

- Създаване на консорциум от научни и развойни звена, фирми, НПО, областна и общински администрации
- Създаване на виртуален високотехнологичен бизнесинкубатор
- Подготовка и изпълнение на проект за високотехнологичен бизнесинкубатор

Мярка 1.1.1.5 Стимулиране на иновационни практики

Основната цел на мярката е повишаване конкурентноспособността и експортния потенциал на промишлеността, което означава производство "основано на знанието", т.е. внедряване на нови изделия, материали и технологии за производство, управление и услуги.

Възможни дейности:

- Създаване на иновационна нагласа и засилване на връзките между бизнеса и образователните и научни институции в региона
- Разпространяване на информация и популяризиране на иновационни практики сред фирмите
- Проучване на предприятията за техните иновационни потребности и възможностите им за технологично развитие (технологичен одит)
- Участие в проект за Регионална иновационна стратегия на ЮИПР
- Стимулиране на пазарно-ориентирани научно-приложни изследвания, предназначени за индустрията
- Създаване на център за трансфер на технологии
- Преки субсидии в производството на високотехнологични иновативни индустриални предприятия

Приоритет 1.1.2 Създаване на условия за привличане на инвестиции

В привличането на инвестиции областта се конкурира с региони в страната, оценявани като по-атрактивни от предприемачите. Всяко действие, свързано с подобряване на условията за правене на бизнес и на средата на живот повишава конкурентноспособността на областта, но този приоритет свързваме с презентиране на конкурентните предимства на областта, като добро място за инвестиции и създаване на съвременна техническа и бизнес инфраструктура в големите градове, като фактор за подобряване на инвестиционната среда.

Мярка 1.1.2.1 Създаване на индустриални паркове

Вече се предприемат действия от страна на някои общини, в рамките на съществуващото законодателство, да привлекат потенциални инвеститори, предлагайки им терени в промишлените зони на атрактивни цени. В резултат на създадените публично-частни партньорства се изпълняват или са в процес на подготовка конкретни проекти. Индустриалните паркове се създават за привличане на модерни производства и са важен инструмент за привличане на инвестиции. Приемането на Закон за насърчване на инвестициите и промените в Закона за общинската собственост стимулира този процес. Законът предвижда прехвърляне на собственост върху терени държавна или общинска собственост без провеждането на

търг или конкурс, в случай, че бъдещият инвеститор е сертифициран от Българската агенция за инвестиции. По закона се допуска свързаната със съответното производство техническа инфраструктура да бъде изградена със средства от държавния или общинския бюджет. Тази мярка изисква преди всичко идентифициране на подходящи терени (над 100-150 дка), предпроектни проучвания, изготвяне на, устройствени планове, провеждане на процедури за промяна на предназначението, в случай че са земеделски земи. Извършените предварителни проучвания ще дадат възможност да бъде заявена готовност пред Българската агенцията за насърчаване на инвестициите. Досегашният опит показва, че са предпочитани терени в близост до автомагистралите, така че предстоящото изграждане на АМ Тракия е възможност, която следва да се използва. Големи възможности за прилагане на тази мярка се създават с освобождаването на войскови имоти, някои от които се намират в или близо до градовете. За реализирането на подобни проекти от решаващо значение ще бъде създаването на публично-частни партньорства.

Възможни дейности:

- Проучване на незастроени терени държавна и общинска собственост
- Предпроектни проучвания, изготвяне на, устройствени планове, провеждане на процедури за промяна на предназначението, проекти за техническата инфраструктура
- Създаване на публично-частни партньорства за реализиране на проектите
- Изграждане на техническата инфраструктура на индустриални паркове

Мярка 1.1.2.2 Маркетинг на икономическия потенциал на областта

Изготвянето и предоставянето по подходящ начин на информация на потенциални инвеститори за икономическия потенциал на областта и за възможностите за бизнес е основната цел на тази мярка.

Тя не изискват големи финансови ресурси. За нейното изпълнение вече са предприети действия от страна на областната и общинските администрации и някои неправителствени организации.

Възможни дейности:

- Създаване на информационни и презентационни материали за конкурентните предимства на Сливенска област и за възможностите за бизнес в нея,
- Създаване на информационни и презентационни материали за конкретни инвестиционни проекти,
- Разпространение на информацията, чрез медиите, интернет, чрез търговски представителства, при посещения и гостувания и пр., организиране на икономически форуми
- Създаване и поддържане в актуално състояние на база с данни за: свободни общински и държавни терени и сгради за стопанска дейност в промишлените зони.
- Създаване на организационна структура към Областния съвет за развитие за организиране и координиране на дейностите

Мярка 1.1.2.3 Създаване на междурегионални партньорства

Сътрудничеството на общините и областта с общини и региони от Европейския съюз и други страни има за цел освен опознаване, културен и младежки обмен създаване на икономически връзки. Особено продуктивно би било сътрудничество за включване в технологични и научни мрежи, включване в мрежи за технологичен трансфер. Още в процеса на присъединяване към ЕС български региони могат да участват в съвместни проекти с европейски региони по различни европейски програми. Това все по-осезателно отваряне на България към страните от ЕС все още не се използва

достатъчно за привличане на инвестиции, както за бизнес проекти, така и от донорски програми за проекти на областта, общините и НПО. Тази мярка изисква повишаване на капацитета на местно ниво за включване в подобни програми, което от своя страна е свързано с инвестиции в човешки ресурси и е предвидено в Мярка 2.5.2.

Възможни дейности:

- Възобновяване и активизиране на съществуващи контакти с външни партньори,
- Участие в проекти на организации на европейските региони в различни области
- Работа в мрежа и обмен на опит с европейски региони в областта на бизнеса, както и на културата, образованието, екологията и др.
- Работа в мрежа на научни институции и развойни звена

Мярка 1.1.2.4 Създаване на система от стимули за инвеститорите

В рамките на съществуващото национално законодателство, могат да бъдат предвидени стимули на местно ниво, които да са атрактивни за инвеститорите. Преди всичко за бизнеса трябва да бъде създадена ясна, разбираема и прозрачна среда. Законът за насърчаване на инвестициите предвижда известни преференции за бизнеса, които могат да залегнат в наредбите на общините или в актовете на кметовете, областния управител, ръководителите на териториалните звена на централната администрация. Тези стимули в повечето случаи няма да имат пряк финансов резултат, но бизнеса трябва да може ясно да отчете полза. Тази мярка също не изисква големи финансови ресурси и може да се планира реализирането на произтичащите от нея задачи в кратък срок.

Възможни дейности:

- Предоставяне на комплексни административни услуги, извършвани от няколко администрации “на едно гише”,
- Преференциално намаляване на срока за извършване на административните услуги за бизнеса,
- Намаляване на таксите, които се плащат по ЗМДТ и по други закони за някоя фирма, определени по предварително разработени критерии
- Учредяване на почетни годишни награди за предприемачите в няколко категории

Приоритет 1.1.3 Развитие на устойчив и качествен туризъм

Анализът на туристическите ресурси показва, че област Сливен има значителен потенциал за развитието на туризма и по-специално на алтернативните видове туризъм – еко, селски, културен, спортен. Туризмът е идентифициран като приоритет и поради факта, че Сливенска област се намира в близост до най-големия туристически пазар в страната – Южното Черноморие. Преди всичко туризмът трябва да се разглежда от гледна точка на неговия принос за цялостното устойчиво развитие на областната икономика, което е и в унисон с политиката на правителството, имайки предвид, че това е един от отраслите, който в последните години се развива с най-бързи темпове.

Мярка 1.1.3.1 Подкрепа за създаването на местни, регионални и международни партньорства

Туризмът е дейност, която е съсредоточена изцяло в ръцете на частния сектор. Въпреки това е необходимо установяването на партньорски отношения и обединяване на усилията между предприемачите от сектор туризъм и местната и държавна власт за постигане на общата цел.

Възможни дейности:

- учредяване на Областен съвет по туризъм или Областно сдружение по туризъм

- установяване на трайни контакти с национални и международни туроператорски фирми за привличане на по-голям брой български и чуждестранни туристи
- разработване на маркетингов профил на туризма в област Сливен

Мярка 1.1.3.2 Създаване на специализирана туристическа инфраструктура и реконструкция на културни обекти, представляващи интерес за туристически посещения

За да се отговори на изискванията на съвременния туризъм е необходимо да бъдат подобрени условията за неговото развитие и да бъде разширено предлагането на основни и допълнителни услуги, съпътстващи туристическото предлагане. От голямо значение е да бъде извършена реконструкция и да се подобри достъпа до вече съществуващи културни обекти и туристически маршрути с цел тяхното съхраняване и по-ефективното им използване за целите на туризма и науката. Малкият бизнес няма капацитет и ресурси да извършва самостоятелно това и се нуждае от подкрепа за да го постигне.

Възможни дейности:

- създаване на областен туристически информационен център
- подобряване състоянието на съществуващата туристическа инфраструктура
- изграждане на нова туристическа инфраструктура
- реконструкция и подобряване достъпа до съществуващи културни и туристически обекти

Мярка 1.1.3.3 Създаване на конкурентноспособни туристически продукти

Увеличаването на изразходваните средства по време на престоя на един турист може да се постигне чрез разнообразяване на услугите и продуктите в туризма. Различните по характер природни и културно-исторически ресурси от различни епохи на територията на област Сливен позволяват съставянето на различни програми, които могат да се обособят в отделни туристически продукти в зависимост от интересите на посетителите.

Възможни дейности:

- идентифициране на съществуващото и потенциално търсене на продукти и услуги от посетителите с интереси в областта на селския, еко и културния туризъм
- разработване на туристически продукти съответстващи на търсенето
- интегриране на туристическото предлагане на област Сливен с това на Южното Черноморско крайбрежие
- популяризиране на конкурентните туристически предимства на Сливенска област чрез активна и целенасочена рекламно информационна дейност

Приоритет 1.1.4 Повишаване на конкурентноспособността на земеделието в областта

Целта на приоритета е да допринесе за това, произвежданите в областта селскостопански продукти да бъдат конкурентноспособни и да отговарят на критериите на общия европейски пазар.

Климатичните и природни ресурси на област Сливен предлагат широки възможности за селскостопанска дейност. Въпреки факта, че позицията на аграрния сектор в брутната добавена стойност на областната икономика следва тенденцията на намаляване, налице са необходимите предпоставки селското стопанство да заеме водещо място сред отраслите на икономиката на областта. Почвено-климатичните условия, изградената инфраструктура, опита и традициите на местните земеделски производители,

активността на регионалните браншови организации, наличието на достатъчно преработвателни предприятия ще допринесат за интензивно развитие на отрасъла. Но въпреки предпоставките, в сектора се отчитат сериозни проблеми, които могат да бъдат преодолени, ако всички заинтересовани страни концентрират своите усилия в следните направления: повишаване на професионалната квалификация на заетите в земеделието, внедряване на съвременни технологии, сортове и породи, развитие на традиционните и алтернативни производства в селските райони, създаване на организации на производителите, както и на обединения от нов тип – кълстери, които имат за цел да координират усилията на производители, преработватели, образователни и кредитни институции.

Мярка 1.1.4.1 Повишаване информираността и професионалната квалификация на заетите в селското стопанство

Липсата на информация и на земеделска култура у по-голяма част от земеделските производители са едни от основните причини за проблемите, очертали се в анализа на селското стопанство на областта. Повишаването на информираността на земеделските стопани относно Общата селскостопанска политика на ЕС и постигнатите договорености по глава „Земеделие” е необходимо, за да провокира ЗП сами да търсят информация и да предприемат адекватни мерки и действия вкл. да повишават своята професионална квалификация за да бъдат подготвени и конкурентноспособни да предлагат своята продукция на Общия европейски пазар.

Възможни дейности:

- Създаване на консултантски агро център
- Провеждане на информационни кампании по населени места
- Издаване на информационен бюлетин, тематични справочници
- Изготвяне на маркетингови проучвания
- Провеждане на обучения за желаещите да развият земеделска дейност
- Включване на земеделските производители в обучения, организирани по програма САПАРД
- Изготвяне на брошури с нормативни документи касаещи земеделската дейност на ЗП
- Изграждане на система за комуникация между “Наука-производител-пазар”

Мярка 1.1.4.2 Развитие на традиционните производства и насочване на земеделските производители към алтернативни дейности

Отчетената тенденция към намаляване на площите, заети с традиционните за областта насаждения изисква да се обърне специално внимание за възстановяване предимно на насажденията от праскови, череши и винени сортове грозде.

За получаването на високи добиви при оптимално използване на почвените ресурси е необходимо да бъде проведено пълно почвено проучване, което от своя страна ще създаде предпоставки за въвеждането на система в областта за райониране на културите според почвено-климатичните характеристики.

Във връзка с постигнатите договорености в сектор „Вино и спиртни напитки”, от голямо значение е създаването на нови лозови масиви към датата на присъединяване на РБългария към ЕС. Общините от своя страна биха могли да стимулират земеделските производители, като им предоставят земи от общинския поземлен фонд за срок от 25 – 40 години за създаване на нови градини.

Възможни дейности:

- Изготвяне на пълно почвено проучване на областта
- Въвеждане на система за райониране на културите според почвено-климатичните условия

- Насърчаване създаването на нови овощни градини, лозови масиви и градини с черупкови плодове
- Насърчаване създаването на пунктове за изкупуване и преработване на билки и гъби
- Изготвяне на проучвания за развитие на нетрадиционни за областта култури и породи
- Насърчаване и съдействие за изграждане на ферми за производство на месо – говеждо и овче – в планинската част на региона

Мярка 1.1.4.3 Насърчаване използването на съвременна технологии, сортове и породи и развитие на биологични производства

За да работят земеделските стопани ефективно от първостепенно значение е използването на съвременни техники и технологии, сортове и породи. Съществена роля за изпълнението на тази мярка могат да окажат браншови организации, като популяризират сред своите членове новостите и тенденциите в развитието на земеделието. Една от възможностите, която на този етап съществува, но производителите не отчитат е биологичното производство. Целта на прилагането на биологично производство е да разшири земеделската дейност чрез използване на селскостопанските земи в съответствие с изискванията за опазване на околната среда.

Повишеното търсене на екологично чисти продукти в световен мащаб е предпоставка за развитие на екологично чисто растениевъдство и животновъдство, а от друга страна наличието на висок процент пустеещи земи в планинските и полупланинските райони на областта би благоприятствало и улеснило въвеждането на добри агро-екологични практики.

Възможни дейности:

- Създаване на пилотни и демонстрационни градини и ферми
- Организиране на ежегодни Регионални изложения, представящи новостите и тенденциите в развитието на земеделието
- Въвеждане на стимули за биологично производство
- Насърчаване развитието на биологични производства
- Модернизиране на напоителните полета
- Изготвяне на типови проекти за изграждане на ферми с различен капацитет и вид животни, съобразени с европейските изисквания за хуманно отношение към животните
- Изготвяне на проекти за залесяване с медоносна растителност

Мярка 1.1.4.4 Устойчиво използване на горските ресурси

Горите заемат 39,91% от територията на областта. Устойчивото използване на горските ресурси е от изключително значение за създаване на здравословна жизнена среда. Във връзка с многофункционалното стопанисване на горите дейностите по тази мярка са насочени в няколко аспекта – икономически, социален и екологичен.

Възможни дейности:

- Прилагане на природосъобразни лесовъдски системи
- Увеличаване площта на горите и повишаване на тяхната устойчивост
- Подобряване охраната на горските ресурси
- Подобряване качеството на дивечовите и рибните запаси
- Регламентиране и регулирано ползване на билките, гъбите и горските плодове и създаване условия за устойчивата им експлоатация
- Подобряване на горската инфраструктура

Специфична цел 1.2 Повишаване конкурентноспособността на човешките ресурси, намаляване на социалната изолация. Съхраняване и развитие на културно-историческото наследство.

Основни фактори за подобряване качеството и привлекателността на живот в Област Сливен са повишаването на конкурентноспособността на човешките ресурси, социалното сближаване, качествената учебна среда, подобряване на здравните услуги, опазването и развитието на природното и културно наследство.

Предизвикателство за областта е подобряване уменията на човешките ресурси за по-добра приспособимост към икономическите и социалните промени, интегриране на ромското население и другите изолирани малцинства, както и преодоляване отпадането на децата от училище.

Характерно за Сливенска област е недостиг на умения и квалификация за работа с новите технологии и изисквания на производството, не достатъчна съгласуваност между образованието и потребностите на пазара на труда, неосъзната политика за квалификация и обучение на работната сила.

Основен индикатор за продължителността на живота е достъпа до качествени здравни услуги. Областта се характеризира с висока детска смъртност на фона на сравнително висока раждаемост в региона. Високият травматизъм и високото ниво на инвалидизация на населението при широко разпространение на вредни за здравето навици и нездравословен начин на живот определят и основните „ключови области“ за интервенции върху здравето, включени в регионалната здравна политика.

Природното и културно богатство на областта е част от националното природно и културно многообразие и неговото запазване и добро управление е в основата на устойчивото развитие, което се явява един от основните акценти на областната политика.

Приоритет 1.2.1 Създаване на условия за развитие на младите хора

Промените осъществени в последните години в българското образование, все още не го извеждат от позиция му да догонва развитието на обществото. Опитът на европейските държави показва, че осъществяването на изпреварващо обучение и осигуряване на качествен човешки ресурс е гаранция за стабилност и икономически растеж.

Мярка 1.2.1.1 Преодоляване отпадането на децата от училище и създаване на привлекателна и качествена учебна среда.

Подобряването на социално-психологическия климат по отношение образованието на децата и учениците е мощен катализатор за активизиране на процеса на преодоляване отпадането им от училище. Децата от уязвимите малцинствени групи се нуждаят от допълнителна подкрепа при навлизане в системата на образованието за изравняване на стартовите им позиции с тези на останалите деца.

Качественото образование е цел на всяко общество. Това е напълно обяснимо, тъй като чрез него се гарантира просперитет, който дава основание за икономически оптимизъм. Качественото образование се характеризира с: общодостъпност до образователната система / осигуряване възможност на всеки да се обучава независимо от неговото местоживееие, произход, социално положение и здравословно състояние;/ 100 % грамотност (обхващане на всички ученици в задължителна училищна възраст и осигуряване на възможност всички да завършат образователен етап или степен и да получат определен документ); приложимост на обучението (осигуряване на условия – организационни и нормативни за практическо прилагане на знанията, т.е. осигуряване

на действено обучение както по отношение на учебното съдържание, така и по отношение на методите на преподаване).

Възможни дейности:

- Мотивиране на децата и техните родители за включване децата в подготвителни предучилищни групи;
- Обхващане на децата от малцинствен произход в подготвителни междуетнически групи;
- Подобряване сградния фонд и модернизирание на материално-техническата база на учебните заведения;
- Материално подпомагане на ученици от социално слаби семейства, за които съществува риск да отпаднат от системата на образованието;
- Подобряване квалификацията на учителите и уменията им да работят с новите информационни технологии и интерактивни методи на обучение;
- Осигуряване на интернет достъп във всички училища;
- Създаване на достъпна архитектурна среда в детските градини, училищата и обслужващите звена (построяване на рампи, монтиране на асансьори и др.)
- Работа с родителите – създаване на “Училище за родители”;
- Активизиране на дейността на училищните настоятелства и ученическото самоуправление;

Мярка 1.2.1.2 Създаване на условия за ефективни извънкласни и извънучилищни дейности.

Възможни дейности:

- Осъвременяване на извънучилищните форми за осмисляне свободното време на децата;
- Създаване на условия за стимулиране творчеството на даровити деца и осигуряване на публичност на техните изяви;
- Насърчаване на младите хора за участие в процеса на вземане на местни (общински и регионални) решения, които ги засягат;

Приоритет 1.2.2. Повишаване на заетостта и ограничаване на безработицата.

Въпреки че през последните две години броят на безработните намаля, все още на пазара на труда търсенето нараства бавно и предлагането на работна сила е значително по-голямо. Остава несъответствието между качествените характеристики на предлаганата работна сила и изискванията на работодателите, които са продиктувани от по-високите и специфични изисквания на използваната нова техника и технология на производство.

Като трайно засегнати от безработицата са групите на младите хора, на лицата с основно и по-ниско образование, ромите, лицата с намалена трудоспособност, жените и лицата над 50 години. Уязвимостта се проявява, както по отношение на по-висок риск за загубване на работното място, така и в по-нисък шанс за повторно осигуряване на заетост и следователно в по-голяма вероятност за попадане в “капана” на дългосрочната безработица. Групата на дълготрайно безработните е една от най-рисковите на пазара на труда, защото тази ситуация има емоционално разрушителен ефект, води до загуба на основни умения и отпадане от работната сила поради обезсърчаване и липса на мотивация.

Мярка 1.2.2.1. Подобряване на професионалната квалификация

Процесът на ускорено икономическо реструктуриране, който започна през 1997 год. се очаква да продължи в средно срочен план. Това предполага, че търсенето на работната сила по конкретни професии ще продължава да е в процес на съществени промени, които е трудно да се прогнозират. Това налага повишаване на гъвкавостта и

подобряване на капацитета на системата за професионално образование и обучение, въвеждане на разнообразни форми за учене през целия живот, за да се реагира адекватно на променящото се търсене.

Възможни дейности:

- Разработване на учебни програми, преодолжаващи несъответствията между уменията и нуждите на пазара на труда
- Развиване на връзки между социалните и икономическите партньори и образователните институции
- Мониторинг на нуждите на пазара на труда
- Създаване на модерна система за професионално насочване и информация
- Осигуряване на професионално насочване на ученици, млади хора, вкл. и деца от социалните домове
- Създаване на Център за професионално обучение за възрастни и прилагане на модерни методи за учене през целия живот

Мярка 1.2.2.2. Насърчаване на предприемачеството

Възможни дейности:

- Подпомагане стартирането на собствен бизнес
- Провеждане на обучения
- Стаж за млади хора
- Популяризиране на успешни бизнес практики
- Инициране на форуми за споделяне на опит в решаването на проблеми

Мярка 1.2.2.3. Интегриране на безработните към пазара на труда

За постигане на по-ниско равнище на безработица е необходимо насърчаване на безработните за включване в трудовия процес и оказване на особена подкрепа за най-рисковите групи на пазара на труда – дълготрайно безработни, безработни младежи, жени, лица с намалена трудоспособност, безработни от етническите малцинства. Неравновесието на трудовия пазар, при което предлагането значително превишава търсенето на работна сила, подсказва, че за тези лица шансовете за намиране на работа ще остават минимални.

Увеличаващото се присъствие на пазара на труда на тези групи безработни е негативно и устойчиво явление, което изисква вземането на спешни мерки.

Възможни дейности:

- Провеждане на мотивационно обучение с цел стимулиране търсенето на работа
- Провеждане на преквалификационни курсове, съгласно нуждите на пазара на труда
- Провеждане на обучения в предприемачество
- Предоставяне на възможности за включване на безработни младежи в служебен стаж
- Разкриване на фамилни центрове за оказване на услуги при отглеждане на деца и зависими членове на семействата в помощ на работещи жени
- Подобряване информираността за възможностите за заетост на първичния и вторичния пазар на труда и помощ за търсенена работа
- Разработване на регионални и местни програми за насърчаване включването в заетост на безработните в неравностойно положение на пазара на труда.

Приоритет 1.2.3 Развитие на социалните услуги и интеграция на уязвимите групи
Държавата предоставя на различни неправителствени организации /НПО/ или търговски дружества да извършват при определени условия социални услуги вместо нея . На територията на областта обаче все още няма НПО, които да предоставят такива услуги, а търговските дружества предоставящи социални услуги са недостатъчно.

Мярка 1.2.3.1 Разширяване видовете социални услуги, модернизация и реструктуриране на социалната инфраструктура

Възможни дейности:

- Повишаване на информираността за възможностите за предоставяне на социални услуги
- Подобряване на уменията на НПО да формулират и ефективно да управляват социално значими проекти за развитие
- Реконструкция и модернизация на обществените обекти и материалната им база
- Разкриване на защитени жилища за хора от рисковите групи
- Разкриване на дневни центрове за деца в риск

Мярка 1.2.3.2 Интеграция на ромското население и на други изолирани малцинства

Интеграцията на ромското население се налага както в изпълнение на изискванията на критериите за членство в Европейския съюз (едно от т.н. копенхагенски критерии), така и от демографската характеристика на Област Сливен. Тази част от обществото ни продължава да живее в бедност, в пъти надвишаваща бедността в страната, често в изолирани квартали с лоши условия на обитаване, сред нея има прекалено висок процент неграмотност, много висока безработица. Последствията от това са: неграмотност, липса на елементарна административна и обща култура, ниска квалификация, слабо участие в трудовия пазар, зависимост от социалните помощи, липса на умения за семейно планиране, самозатваряне на групата и намиране на начини за оцеляване, често пъти несъобразени със законовите и общоприети правила и норми на поведение .

Възможни дейности:

- Повишаване процента на грамотност сред малцинствата
- Създаване на центрове предоставящи административни услуги и правна информация на малцинствата
- Възраждане на традиционните за етносите занаяти
- Оземляване на безимотните семейства от малцинствата
- Подобряване условията на живот в обитаваните от малцинствата населени места и квартали
- Провеждане на обучения с неформални лидери
- Укрепване административните и консултативни звена по етнически и демографски въпроси

Мярка 1.2.3.3 Подобряване на здравните услуги за региона.

Главна цел на регионалната здравна политика в Област Сливен е укрепване, опазване и възстановяване на здравето на населението на Област Сливен чрез осигуряване на обединените усилия на обществото за решаване на здравните проблеми и създаване на условия за реализация на „здравния потенциал” на всички граждани.

Високата детска смъртност, високата заболяемост и смъртност, психичните заболявания, високият травматизъм и високото ниво на инвалидизация на населението при широко разпространение на вредни за здравето навици и нездравословен начин на живот определят и основните дейности, включени в областната здравна политика.

Възможни дейности:

- Опазване здравето на бременните, новородените и децата
- Повишаване на здравната култура и знанията за репродуктивно здраве на младите хора
- Ограничаване на рисковите фактори, свързани с начина на живот и осигуряване на безопасност в околната и работната среда
- Подобряване на достъпността на здравните грижи за рискови групи от населението
- Създаване на превантивно-информационен център и дневен стационар за лечение на зависимостите
- Подобряване на дейностите, свързани с общественото здраве, промоцията и профилактиката на болестите
- Подобряването на управлението и развитието на междусекторното сътрудничество и привличане на средства от Европейски фондове
- Осигуряване на финансов ресурс за изграждане на съвременен балнеолечебен център на Сливенски минерални бани

Приоритет 1.2.4 Опазване и валоризиране на природното и културно наследство

Културното и природното наследство са едни от стратегическите фактори за устойчиво развитие на Област Сливен. Важно условие за повишаване привлекателността на областта, както за инвестиции така и за изграждане на качествена жизнена среда, се явява интегралния подход за опазване и валоризиране на природното и културно богатство.

Мярка 1.2.4.1 Подобряване взаимодействието между културните, образователните институции и гражданското общество

В условията на глобализация културното и природно наследство все повече ще определят избора на средата и качеството на живот. Това наследство е не само мощен ресурс за духовно оцеляване но и за устойчиво развитие. Признак на цивилизованост е опазването на културното наследство да служи не само за идентификация на културни ценности, но и за нуждите на съвременния живот.

Възможни дейности:

- Дейности свързани с опазване и опознаване на природното и културно наследство
- Привличане на учениците в изпълнение проектите на културните институции
- Създаване на фонд за финансова подкрепа на културни прояви, стипендии и др.
- Даване на стопанска самостоятелност на общинските културни институции
- Обновяване на материалната база на културните институции
- Включване на културни обекти и събития от културния календар на областта в маркетинговите и туристически информационни материали

Мярка 1.2.4.2 Превръщане на местните културни институти в съвременни духовни центрове

За да разчитат на по- добро бъдеще културните институти трябва да насочат усилията си към разширяване и разнообразяване на дейността си. Това означава както усъвършенстване на предлаганите продукти и услуги начина им на предоставяне, така и провокиране на нов тип взаимоотношения между тях и потребителите.

Възможни дейности:

- Насърчаване развитието на програми и проекти свързани със запазването и развитието на културата

- Инициране и участие в национални и международни проекти за културен обмен

Приоритет 1.2.5 Повишаване капацитета на институциите, подобряване на административното обслужване и информационното осигуряване;

При предстоящото присъединяване на страната ни към ЕС е необходимо териториалните звена на държавната администрация и местната администрация да повишават своя капацитет за прилагане на промененото законодателство, за предоставяне на административни услуги с по-високо качество и за усвояване и управление на средства от различните програми и фондове на ЕС. Това е необходимо с оглед на бъдещата по-широка децентрализация и прехвърляне на повече компетенции от централната държавна власт върху регионалната и местна власт.

Мярка 1.2.5.1 Повишаване на административния капацитет при предлагането на административни услуги, чрез прилагане на новите форми на информационно и административно обслужване

Подобряването на ефективността и прозрачността в работата на администрацията са приоритети в административната реформа. Въвеждането на нови форми на административно обслужване има за цел улесняване достъпа на потребителите до административни услуги и предоставяне на достъпна информация за техния ход, основанията за извършването им, срокове, такси и др. То изисква подобряване на материално-техническите условия и повишаване квалификацията на заетите в администрацията.

Възможни дейности:

- Създаване и усъвършенстване на нови форми на административно обслужване – “едно гише”, е-правителство и др.;
- Обновяване на хардуера и софтуера в институциите;
- Увеличаване на броя на издадените универсални електронни подписи в администрацията;
- Подобряване на информационната и комуникационна инфраструктура, свързваща администрациите;
- Подобряване на знанията на служителите в областта на информационните технологии;
- Привличане на добре подготвени ИТ специалистите в институциите;
- Подобряване на координацията между администрациите, научни институции и ИТ бизнес.

Мярка 1.2.5.2 Повишаване на институционалния капацитет за привличане на средства по програми и проекти на ЕС

С напредване хода на преговорите на България за членство в ЕС все по необходимо е да се провеждат обсъждания и информационни кампании, които да популяризират постигнатите договорености и предстоящите ангажименти, както и действащите предприсъединителни инструменти и Структурните фондове на ЕС. Изключително важна е ролята на Областна администрация, общинските администрации, териториалните звена на централната държавна администрация, бизнес, земеделски производители, образователни институции, местни медии и НПО в подготовката на страната ни за членство в ЕС за по-ефективно използване на средствата от предприсъединителните и структурни фондове

Възможни дейности:

- Подобряване на уменията за стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие, чрез прилагане на партньорския подход
- Подобряване на уменията за управление на проекти
- Чуждоезиково обучение в държавната и общински администрации и НПО

- Създаване на областен обучителен и консултантски център

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: Качествена жизнена среда и развита инфраструктура

СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ / ПРИОРИТЕТИ / МЕРКИ :

Специфична цел 2.1 Подобряване качеството и развитие на техническата инфраструктура, запазване и подобряване параметрите на околната среда и устойчиво използване на природните ресурси

Развитието и модернизацията на техническата инфраструктура е предпоставка за развитието на потенциала на територията на Сливенска област и за преодоляване на вътрешно регионалните различия. Най-важната цел на доизграждането и обновяването на техническата инфраструктура и подобряване състоянието на околната среда е по-добра среда на обитаване за хората на областта. Добрата техническа инфраструктурата се свързва още и с конкурентноспособността на областта и със способността и да привлича инвестиции. Устойчив икономически растеж ще се постигне и чрез подобряването на параметрите на околната среда и устойчиво използване на природните ресурси.

Приоритет 2.1.1 Развитие на техническата инфраструктура за подобряване икономическата и социалната среда

В условията на очаквано икономическо развитие в периода преди и след присъединяване към ЕС нараства значението на информационните и комуникационни технологии и инфраструктурните системи, свързани с тях. Добре развитите мрежи на техническата инфраструктура – транспортна, ВиК, електропреносна са важен потенциал за развитието на Сливенска област, но те се нуждаят от обновяване. Мерките, които трябва да се изпълнят за реализирането на този стратегически приоритет са:

Мярка 2.1.1.1 Подобряване на комуникационната инфраструктура

При динамичното развитие на информационните технологии, обезпечеността със съвременна комуникационна мрежа налага да се планират мерки, свързани с подобряването ѝ.

Възможни дейности:

- Развитие на мрежите за достъп до информационно-комуникационната инфраструктура.
- Подобряване и изграждане на инфраструктура за осигуряване на качествен Интернет-достъп

Мярка 2.1.1.2 Развитие на транспортната инфраструктура

Състоянието на транспортната инфраструктура е един от съществените фактори, който затруднява интегрирането на районите помежду им и в европейското пространство, като ограничава транспортния достъп, мобилността на работната сила, доставката на стоки и услуги.

Развитието на транспортната инфраструктура в областта е насочено към реконструкция и модернизация на съществуващата пътна мрежа и извършване на геозащитни мероприятия в нейния обхват.

Рехабилитацията на трасета Север – Юг от Републиканската пътна мрежа, успоредни на основните пътни коридори, ще бъде от значение не само за обслужване на местния трафик, но и за развитието на туризма в планинската част на Сливенска и съседните ѝ области. Освен това при необходимост, те ще се ползват за разтоварване на ТИР – трафика в основните коридори.

Възможни дейности:

- Подобряване на транспортния достъп до местата с туристически потенциал
- Реконструкция на пътните връзки между и в населените места
- Развитие на трасета Север-Юг чрез рехабилитация на път II-48 (Омуртаг-Котел-П.В. „Петолъчката”) и път III-662 (Елена-Твърдица)
- Картотекиране на свлачищата по пътната мрежа в планинската част на областта и извършване на геозащитни мероприятия.
- Достъп, извън главните градски центрове, до транспортни и телекомуникационни услуги от общ икономически интерес

Мярка 2.1.1.3 Развитие на водоснабдителната, канализационната инфраструктура и хидромелиорациите

Развитието на водностопанската инфраструктура е свързано с необходимостта от пестеливо използване на водните ресурси, снабдяване с качествена питейна вода, изграждане на канализационна мрежа и система от пречиствателни съоръжения за отпадни води, възстановяване и развитие на съществуващите възможности за поливно земеделие.

Възможни дейности:

- Решаване на недостига от питейна вода в някои населени места чрез изграждане на допълнителни водохващания
- Преодоляване на дефицита от питейна вода в гр.Котел и населени места от община Котел и общини от съседни области чрез възстановяване на строителните работи на язовир “Братан”
- Изграждане на пречиствателна станция за питейни води на яз Асеновец
- Оптимизиране на водоснабдителната система и обновяване на помпени станции, водоеми и др. съоръжения
- Реконструкция и обновление на вътрешните водопроводни мрежи и намаляване на загубите на питейна вода
- Изграждане и реконструкция на канализационните мрежи, модернизирание на съществуващите ПСОВ и изграждане на нови съоръжения за пречистване на отпадни води в населените места
- Съхраняване и възстановяване на изградените напоителни съоръжения
- Актуализиране на схемите за напояване на земеделските земи.

Мярка 2.1.1.4 Подобряване параметрите на енергопреносната мрежа, изследване на възможностите за използване на алтернативни и възобновяеми енергийни източници и реализиране на мероприятия за енергийна ефективност

Разширяването на употребата на природен газ е световна тенденция и е едно от основните средства за намаляване на вредните въздействия на енергетиката върху околната среда. Газовото гориво позволява да се създават съвременни технологии за производство на електроенергия. За добив на енергия от алтернативни източници е необходимо да се използва потенциала на областта по отношение на възобновяемите енергийни източници.

Възможни дейности:

- Подобряване на сигурността на доставките на ел. енергия, особено в местата с туристически потенциал и в промишлените зони
- Изграждане и разширяване на газопреносната мрежа в населените места
- Изграждане на енергоспестяващо улично осветление в населените места
- Намаляване енергийните разходи чрез реализиране на мероприятия по енергийна ефективност
- Проучване и разработване на проекти за добив на енергия от възобновяеми и алтернативни източници (вятър, слънчево греене, малки ВЕЦ, енергия от биомаса и др.)

Приоритет 2.1.2 Подобряване параметрите на околната среда

Околна среда с влошено качество оказва множество негативни ефекти върху здравето на хората и качеството на живота. Това освен всичко друго означава и подкопаване на местната икономика. Много компании вече разбират, че инвестицията в опазване на околната среда е сред основните фактори за устойчивото човешко развитие. Следователно поддържането и подобряването на природния капитал е стратегически приоритет от изключителна важност за Сливенска област, която се идентифицира като област с чиста природа и малко екологични проблеми.

Мярка 2.1.2.1 Създаване на система за екологичен мониторинг, възстановяване и опазване на екологичното равновесие

Контролът върху качеството на компонентите на околната среда помага да се предотвратят потенциални замърсявания. Въвеждането на принципа “замърсителят плаща”, идентифицирането на проблемите и причините като резултат от провеждания екологичен мониторинг ще помогнат при вземането на ефективни решения. От друга страна политиката на ЕС е насочена към подпомагане на МСП, които разходват разумно и ефективно природните ресурси и не замърсяват околната среда.

Възможни дейности:

- Обучения за повишаване капацитета на администрацията, свързана с контрола по опазването на околната среда
- Създаване на модели за участие на обществеността при провеждането на екологичен мониторинг
- Реализиране на дейности по възпитание на екологично поведение
- Проучване екологичния и климатичен потенциал на територията в подкрепа на развитието на алтернативни форми на туризъм
- Подкрепа на проекти на МСП за опазване на околната среда
- Рекултивация на нарушените територии
- Опазване на биоразнообразието в защитените територии

Мярка 2.1.2.2 Изграждане и развитие на инфраструктура за опазване и възстановяване на околната среда

Изграждането и развитието на инфраструктура за опазване и възстановяване на околната среда е свързано основно с решаване на натрупаните проблеми с депонирането и преработването на твърдите битови отпадъци и отвеждането и пречистването на отпадните води.

Възможни дейности:

- Изграждането на Регионален завод за преработка на твърди битови отпадъци
- Изграждане на съоръжение за ликвидиране на болнични отпадъци
- Ликвидиране на нерегламентираните сметища
- Рекултивация и саниране на района около съществуващи депо за твърди битови отпадъци с изчерпан капацитет
- Подобряване на системата за събиране на отпадъци.
- Закриване и рекултивация на депо за ТБО на гр. Сливен

Специфична цел 2.2 Изграждане на качествена селищна среда, гарантираща устойчиво социално-икономическо развитие и достоен жизнен стандарт

Стратегията в урбанистичното развитие е насочена към осигуряване на балансираност на селищната мрежа, устойчивост в развитието на населените места и интегрирано градско развитие за подобряване на градската среда.

Приоритет 2.2.1. Подобряване на състоянието на градската среда

Периодът на прехода от планова към пазарна икономика разшири традиционният обхват на проблемите, с които се сблъсква развитието на градовете. Плановите на населените места са остарели, в голямата си част неактуални след реституционни и приватизационни процеси. Не е добро състоянието на обществените сгради в градовете и селата. Производствените територии в градовете се нуждаят от нови градоустройствени решения. Кварталите, в които преобладаващо живее ромско население, в голямата си част са застроени с незаконни постройки, засягащи уличната регулация и неотговарящи на градоустройствените норми и изисквания. Това създава редица трудности при изграждането на инфраструктурата в тези квартали. Широкият фокус от натрупани проблеми в градските територии определят разнообразието от мерки за решаването им.

Мярка 2.2.1.1 Създаване на териториално-устройствени, градоустройствени и кадастрални планове на градските територии

Устройственото планиране е базата за комплексно развитие и решаване на проблемите на всяка една територия. Порочната практика да се правят частични изменения на остарелите съществуващи планове ще създаде сериозни проблеми пред управлението на процесите в населените територии. Възможните неотложни действия в тази област са:

- Изработване на общ устройствен план на гр. Сливен и селищно образувание “Изгрев”;
- Изработване на план на уличната регулация за селищно образувание “Изгрев” / източна вилна зона на гр. Сливен/;
- Изработване на подробни устройствени планове;
- Изработване на специализирани кадастрални карти /подземен кадастър/
- Изработване на подробни устройствени планове за територии с предимно ромско население
- Проучване и проектиране за нов статут на освободените военни терени

Мярка 2.2.1.2. Възстановяване и обновяване на градската територия

Прилагането на специфични мерки за възстановяване и обновяване на градските територии е свързано както с лошото състояние на съществуващото благоустрояване и хроничния недостиг на инвестиции за обществените сгради, така и с изключително сериозния проблем със занемарения сграден фонд в големите жилищни комплекси. Създаването на привлекателна среда в градовете е предпоставка за повишаване на тяхната конкурентоспособност и нови инвестиции в производство и услуги.

Възможни дейности:

- Подобряване на средата в жилищните квартали чрез реализиране на благоустройствени мероприятия;
- Рехабилитация и саниране, с оглед подобряване на енергийната ефективност, на съществуващия жилищен сграден фонд;
- Рехабилитация на обществените сгради
- Доизграждане обектите на незавършеното строителство;
- Саниране на старите производствени и складови зони
- Обогаляване и развитие на зелените системи на градовете
- Реализиране на дейности за достъп до обществени сгради и транспорт на хора с двигателни проблеми

Мярка 2.2.1.3. Укрепване на населените места в селските територии и подобряване на средата за обитаване и предоставяне на качествени услуги на населението

Населението в селските райони се характеризира със значително по-ниски от средните доходи, застаряване, висока безработица, силна зависимост от основния сектор в тези райони - земеделието. Ниската гъстота на населението и обезлюдяването също увеличат риска от проблеми като липса на основни услуги и социална изолация.

За преодоляване на негативните процеси, протичащи в селата, е необходимо определяне на ключови приоритети на местно ниво, отнасящи се до подобряване на транспортния достъп, достъпа до комунални и административни услуги, образование и здравеопазване. Необходимо е да се изготвят инвестиционни програми за инфраструктурно осигуряване. Реализирането на такива дейности ще доведе до повишаване на привлекателността за обитаване на селата и използване на значителния необитаем сграден фонд.

Възможни дейности:

- Поддържане и възстановяване на селското наследство /исторически места, паметници, фолклор, културни събития / като допълваща познавателния туризъм дейност;
- Осигуряване на основни услуги за населението в селските райони;
- Актуализиране на остарелите устройствени планове.

11. Организация и координация на дейността за постигане на целите

Неразделна част от Областната стратегия за развитие /ОСР/ са дейностите за нейното реализиране. Този етап е определящ за това дали стратегията ще доведе до постигане на нейните цели и приоритети или ще остане само пожелание.

При осъществяването на целите и приоритетите на ОСР в съответствие с провеждането на държавната политика в областта на регионалното развитие трябва да бъдат спазвани следните принципи :

- концентрация на ресурсите за постигане на целите на регионалното развитие;
- партньорство, публичност и прозрачност при осъществяването на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката;
- междуведомствена координация на дейността на компетентните органи в процеса на планирането, ресурсното осигуряване, реализацията, наблюдението и оценката

Основните действия за реализация на ОСР изискват от една страна създаването на инструменти и механизми за информационно осигуряване, а от друга - институционално изграждане на звената – участници в изпълнението на ОСР:

▪ Информационно осигуряване на процеса на изпълнение на Областната стратегия.

За тази цел ще бъде изградена *информационна система за управление*, чието предназначение ще бъде да подпомага и решава въпроси, свързани с организацията, координацията и управлението на процесите и институциите в областта, за които Областният управител, като орган на централната изпълнителна власт пряко отговаря. В дейността си по информационно осигуряване Областният управител се подпомага от отдел „регионално развитие”.

- осигуряване на актуална информация за програми и фондове пред които могат да кандидатстват обществени и неправителствени организации за финансиране на проекти и дейности;

- популяризиране на успешно реализирани инициативи и проекти чрез интернет-страницата на Областна администрация /www.sliven.government.bg/;
- съдействие при изграждане на институционален капацитет в местните органи /общини и регионални държавни структури/ за подготовка и кандидатстване с проекти за финансиране от различни програми и фондове;
- подкрепа и сътрудничество с организации и структури, разработващи проекти и координация на усилията за изпълнение на дейностите, включени в ОСР

▪ **Институционално укрепване на звената – участници в изпълнението на Областната стратегия за развитие**

На областно ниво институционалната организация за изпълнение на ОСР включва организацията и дейността на основните органи – Областен управител, специализираните структури към Областната администрация и Областния съвет за развитие

Областният управител провежда държавната политика в областта; организира разработването, общественото обсъждане, изпълнението и актуализирането на стратегията, осигурява публичност и прозрачност на планирането и програмирането на регионалното развитие, подпомага разработването на общинските планове за развитие, участва във формирането на регионални и местни партньорства при подготовката, финансирането и изпълнението на проекти, реализиращи плановите документи на регионално и местно ниво.

За подпомагане дейността на областния управител в осигуряването на публичност, прозрачност и активно партньорство, наблюдение, оценка и актуализация е създадена Областна група за стратегическо планиране.

За осъществяване на дейности по регионално развитие с надобластно значение и обхват областният управител може да сключва споразумение за асоцииране с други области.

Областният съвет за развитие има следните функции при провеждането на политиката на регионално развитие в областта и за разработването, приемането и изпълнението на областната стратегия за развитие:

- обсъжда и приема ОСР;
- оценява инициативите на общините и юридическите лица, свързани с ОСР и предложенията за включване на мерки в НОПРР;
- прави предложения за сключване на споразумения за сътрудничество с други съседни области за осъществяване на съвместни дейности по регионалното развитие;
- изразява становища по предоставените му за разглеждане проекти на нормативни актове, стратегически, планови и програмни документи, свързани с планирането и програмирането на регионалното развитие;
- осъществява взаимодействие с областните съвети за развитие, с регионалните съвети за развитие, с органите на изпълнителната власт и техните териториални структури;
- наблюдава изпълнението на ОСР въз основа на изпълнението на мерките по програмните документи, разработени в съответствие с ОСР /Общинските и регионалните планове за развитие/

Координация и взаимодействие на органите и звената, ангажирани с изпълнението на ОСР на област Сливен. Координацията ще се извършва, както по вертикала – между Министъра на РРБ, Регионалния съвет за развитие на Югоизточен район за планиране, Областния съвет за развитие и общините, така и по хоризонтала - между различните звена, ведомства и заинтересовани страни на областно ниво.

Местните власти участват във формирането на ОСР чрез приемането на Общински планове за развитие и програми за реализация, като мобилизират местните финансови, човешки и организационни ресурси, включително на частния и неправителствен сектор за развитие и прилагане на инициативи с местно и надобщинско значение.

Участието на социално-икономическите партньори, неправителствения и частния сектор в политиката на регионално развитие в рамките на ОСР бе широко застъпено, при нейното разработване. Очакванията са съвместната работа в партньорство да продължи и при реализацията на стратегията. Голяма част от тези партньори пряко ще участват в изпълнението на проекти и дейности за регионално развитие, финансирани от европейски и национални фондове.

12. Необходими действия по наблюдението, оценката и актуализацията (система за мониторинг)

Областната стратегия за развитие е стратегически документ за прилагане на регионалната политика на ниво област, който осигурява съответствие и конкретизира предвижданията на Националната стратегия съобразно специфичните проблеми и потенциала на областта. Изпълнението на Областната стратегия за развитие е сложен и многопосочен процес, свързан с влиянието на различни политически, икономически и социални фактори за един дълъг период от време, в динамична и променяща се макро и микро среда. Ето защо е необходимо реализацията на ОСР да се възприема като непрекъснат процес на наблюдение, оценка и актуализация, анализ и адаптиране на съществуващите насоки за развитие и дейности към новите обстоятелства.

Във връзка с отчитането на резултатите и въздействията от реализацията на дейностите за постигане на целите, заложи в стратегическата рамка е необходимо да бъде създадена ефективна **система за мониторинг** включваща наблюдение, оценка и контрол на стратегическия документ.

Необходимо е да се прави ясно разграничение между мониторинг /наблюдение/ и оценка. Според специалистите в тази област, би могло да се каже, че „оценката започва там, където свършва мониторингът”, че оценката се фокусира върху ефектите, постиженията и изпълнението, докато мониторингът е насочен главно към ресурсите, дейностите, продуктите и отчасти резултатите. В този смисъл мониторингът трябва да се схваща по-скоро като текуща, постоянна дейност, докато оценяването е предимно периодична, но не постоянна дейност.

Основните компоненти на системата за мониторинг и оценка са:

- правила, процедури и отговорности за промени в плана;
- индикатори за мониторинг и оценка и източници на информация;
- периодичност на мониторинга и оценката;
- отговорности по осъществяване на мониторинга и оценката

Съгласно Методическите указания за разработване на Областни стратегии за развитие, ролята на *мониториращ местен орган* се изпълнява от **Областния съвет за развитие/ОбСР/**, който наблюдава реализацията на ОСР и прави междинната и последващата /окончателната/ оценка, след приключване на плановия период. Този областен орган за регионално развитие одобрява и утвърждава:

- индикаторите за наблюдение на изпълнението на стратегията;
- периодично извършва преглед на постигнатия напредък по отношение на целите, като анализира резултатите от изпълнението на мерките;
- разглежда резултатите от междинната оценка;
- разглежда предложенията за промяна на мерките;
- предлага промени, свързани с постигането на целите на стратегията /актуализира ОСР/.

Наблюдение

Наблюдението ще се осъществява от създадената към ОбСР, Областна група за стратегическо планиране /ОГСП/, в която участват представители на общините, по един представител на Дирекция „Бюро по труда Сливен”, Регионална дирекция „Социално подпомагане”, Областна дирекция „Земеделие и гори”, Регионален инспекторат по образование на Министерство на образованието и науката, Регионален център по здравеопазване, Териториално статистическо бюро, Дирекция природен парк „Сините камъни”, Инженерно педагогически факултет Сливен към Технически университет София.

Наблюдението ще се извършва ежегодно, като първата процедура се провежда две години след като ОСР влезе в сила.

ОГСП ще събира информация и ще разработва **обобщен годишен доклад** за постигнатите резултати, съдържащ обстоен анализ на съществуващото положение в областта, постигнатите резултати, степента на изпълнение на целите през отчетния период, промените настъпили в регионалното развитие на национално ниво или на ниво ЕС. Събраната информация и разработения доклад ще се представят пред Областния съвет за развитие.

Необходимостта от актуализация или промяна на стратегията ще бъде мотивирана и аргументирана в *Обобщения годишен доклад за постигнатите резултати*, подготвен от ОГСП. След обсъждане на доклада на заседание на ОбСР и неговото коригиране, съобразно приетите забележки, допълнения и препоръки, ОСР ще се актуализира.

Разработващият екип, съставен от експерти от Областна администрация ще организира и координира работата на ОГСП, ще събира и обобщава постъпващата информация, ще подготвя материали за заседанията на ОГСП.

Целта на наблюдението е да осигури текуща информация, която помага да се отчете напредъка (успеха или неуспеха) на стратегическия документ. За да може да се упражнява контрол върху изпълнението на ОСР, въз основа на оценките от постигнатите резултати спрямо поставените цели, ще бъдат използвани предварително определени *индикатори за наблюдение на изпълнението*.

Оценка

ОбСР е отговорен пряко за извършването на междинна и последваща оценка на изпълнението на ОСР. **Оценката** за изпълнението на дейностите, заложи в ОСР и за тяхното по широко въздействие ще бъде възлагана на независими оценители – консултантски организации или отделни експерти по Закона за обществените поръчки.

За периода на действие на стратегията ще бъдат разработени две оценки:

Междинна оценка, отнасяща се за периода до присъединяването на страната ни към ЕС, включваща:

- Оценка на първоначалните резултати от изпълнението на програмата;
- Оценка на степента на постигане на съответните цели;
- Оценка на използването на финансовите ресурси и процедурите за управление и наблюдение.

Последваща оценка, която ще отчете целия период до 2015г. и ще включва:

- Оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси за изпълнение на стратегията;
- Оценка на общото въздействие;

- Анализ на положителните и отрицателните фактори при изпълнението на стратегията;
- Оценка на степента на постигане на целите и на устойчивостта на резултатите;
- Изводи и препоръки, относно прилагането на политиката за регионално развитие.

Последващата оценка ще бъде направена от 6 до 12 месеца след приключване срока на действие на ОСР.

Актуализация на Областната стратегия за развитие

Областната стратегия за развитие ще се актуализира:

- При актуализация на Националната стратегия за регионално развитие;
- При констатиране на съществени отклонения от планираните резултати;
- При съществени промени на макроикономическите и международните условия или на нормативната база;
- В зависимост от получената оценка;
- При съществена промяна на вътрешните условия;
- При промяна на международните договорености и изисквания.

